

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα : Η εξέλιξη των συνεταιρισμών στην Ελλάδα και οι προοπτικές τους.

Φοιτητές: Δαλαμήτρα Μαρία Α.Μ. 242/07
Μαυρίδης Γεώργιος Α.Μ. 218/08

Καθηγητής: Κυρμίζογλου Παντελής

**Η εξέλιξη των συνεταιρισμών στην Ελλάδα και οι
προοπτικές τους**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάπτυξη των κοινωνιών, σε όλο τον κόσμο, είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των μελών. Αυτό συνέβη διότι η συλλογική δράση ήταν αυτή που ισχυροποίησε τη θέση τους, τη διαπραγματευτική τους ικανότητα και συνέβαλε δραστικά στην αποτελεσματικότερη κατανομή των αγαθών μεταξύ των ανθρώπων. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύχθηκαν συνεργασίες από τα παλαιότερα χρόνια που έλαβαν διάφορες μορφές όπως η άτυπη αλληλοβοήθεια, η συνεργασία υπό ορισμένους κανόνες που έχουν στόχο την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων αναγκών.

Στην κατεύθυνση αυτήν, αναπτύχθηκαν μορφές συνεργασίας, που με κατάλληλο νομικό πλαίσιο εξαπλώθηκαν σε όλες τις χώρες του κόσμου. Μάλιστα, οι συνεργασίες έχουν πολλές μορφές και δύναται να επιδιώκουν ποικίλους στόχους. Δηλαδή, αναπτύχθηκαν συνεργασίες που επιδιώκουν οικονομικούς σκοπούς μέσω της αξιοποίησης των συντελεστών παραγωγής και κυρίως του κεφαλαίου. Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει συνεργασίες που παράγουν οφέλη, οικονομικά και άλλα και στην ομάδα αυτήν ανήκουν οι συνεταιρισμοί και τα αλληλασφαλιστικά ταμεία. Τέλος, η Τρίτη ομάδα περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα συνεργασιών που αφορούν ενώσεις προσώπων και ιδρύματα που επιδιώκουν κυρίως κοινωνικούς σκοπούς.

Οι συνεταιρισμοί, προέρχονται από την ανάγκη αντιμετώπισης προβλημάτων που δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει το άτομο από μόνο του και ως εκ τούτου απαιτείται η συλλογική δράση και η συλλογική αντιμετώπιση ορισμένων ζητημάτων. Ουσιαστικά, οι συνεταιρισμοί μπορούν να δημιουργηθούν για οποιαδήποτε δραστηριότητα, είτε δηλαδή αφορά προϊόντα, είτε υπηρεσίες και γίνεται σαφές πως οι συνεταιρισμοί παρουσιάζουν μια αυξημένη προσαρμοστικότητα στις συνθήκες του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται σαφές πως η σύνεση αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της γνώσης και της ενότητας που αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για τη θεμελίωση ενός συνεταιρισμού. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως οι συνεταιρισμοί αποτελούν φορείς συλλογικής δράσης και ουσιαστικά στηρίζονται στην ιδέα της αλληλεγγύης και της συνεργασίας μεταξύ των μελών τους. Άλλωστε, είναι σαφές πως ο συνεργατισμός αποτελεί ένα πλαίσιο κοινά αποδεκτών κανόνων που ρυθμίζουν τη συνεργασία των ατόμων που έχουν από κοινού αποφασίσει να ενώσουν τις δυνάμεις τους για το κοινωνικό συμφέρον, δηλαδή το οικονομικό, κοινωνικό ή πολιτιστικό συμφέρον.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
1ο Κεφάλαιο	
1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	5
1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	11
1.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	17
2ο Κεφάλαιο	
2.1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	20
2.2. ΣΚΟΠΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	28
2.3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	31
3ο Κεφάλαιο	
3.1. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	35
3.2. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	40
3.3. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	47
3.4. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	49
3.5. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	51
3.6. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	54
4ο Κεφάλαιο	
4.1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	57
4.2. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	60
4.3. ΣΧΕΣΗ ΜΕΛΩΝ – ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	62
4.4. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	64
4.5. ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	65
4.6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	71
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εμφάνιση συνεταιρισμού εντοπίζεται ως μέσο απάντησης στα προβλήματα που έφερε ο καπιταλιστικός τρόπος δράσης στην παραγωγική διαδικασία. Η συνεταιριστική θεωρία θεώρησε τη λύση του προβλήματος των οικονομικά αδύναμων στη συνεταιριστική οργάνωση, στη δύναμη που δημιουργείται με τη συνεργασία στο συνεταιρισμό με την αλληλέγγυο ευθύνη των μελών του.

Κατά κάποιον τρόπο οι συνεταιρισμοί στηρίζονται από τη μια μεριά σε ορισμένες αξίες που είναι αποκλειστικά γνωρίσματα της συνεταιριστικής οικονομικής οργάνωσης, όπως είναι η αυτοβοήθεια και η αλληλοβοήθεια, και από την άλλη μεριά, σε ορισμένες γενικές αξίες, που μεταφέρθηκαν στο συνεταιριστικό θεσμό με συγκεκριμένο περιεχόμενο, με τις οποίες μπορούσαν να αντιμετωπιστούν τα αίτια που προκάλεσαν τη γένεσή του. Άλλωστε στις βασικές συνεταιριστικές αρχές συγκαταλέγεται η ελευθερία με την έννοια της ελεύθερης συνεργασίας, η ισότητα και η δημοκρατία με την έννοια της ίσης θέσης, των ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μελών και η αρχή του περιορισμού της δύναμης του κεφαλαίου που επέφερε τη σύνδεση του δικαιώματος ψήφου και της διανομής των κερδών με κριτήρια που δε σχετίζονται με εκείνο της συμμετοχής στο κεφάλαιο. Ακόμη, βασική αρχή που διέπει τον συνεταιρισμό είναι η δικαιοσύνη, υπό την έννοια της δίκαιης διανομής των εσόδων και της δίκαιης κατανομής των βαρών. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία μελετά τον συνεταιρισμό ως μορφή ανάπτυξης της συλλογικής δραστηριότητας στη χώρα μας, καθώς επίσης και την προοπτική που έχουν οι συνεταιρισμοί.

1^ο Κεφάλαιο

1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Μέχρι πρόσφατα δεν υπήρχε ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τον συνεταιρισμό που να είναι παγκόσμια αποδεκτός. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση ο συνεταιρισμός δεν αποτελεί μια απροσδιόριστη έννοια ή ότι η σύλληψη και η εφαρμογή του διαφέρει μεταξύ των χωρών ή μεταξύ των τομέων ανάπτυξής του. (Παπαγεωργίου, 2004). Είναι σαφές, πως έχουν διατυπωθεί πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί για την έννοια του συνεταιρισμού από επιστήμονες, που ο καθένας δίνει έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά και σκοπούς του συνεταιρισμού. Υπό αυτήν την έννοια, κάτωθι παρατίθενται ορισμένοι ορισμοί (Καμενίδης, 1998):

- Ο νόμος 602/1915 «περί συνεταιρισμών» ορίζει πως: «Ο συνεταιρισμός είναι εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς»
- Σύμφωνα με τον συνεταιριστή Θεόδωρο Τζωρτζάκη: «Ο Συνεταιρισμός είναι όργανο αυτοβοήθειας ασθενών οικονομικά προσώπων, δημιουργούμενος με την ένωση των μικρών κατά μέρος δυνάμεων σε μια μεγάλη ομοειδή δύναμη, που τίθεται στη διάθεση του καθενός για την καλύτερη άσκηση της επαγγελματικής και οικιακής του οικονομίας»
- Σύμφωνα με τον καθηγητή Δ. Καλιτσουνάκη: «Ο συνεταιρισμός αποτελεί ελεύθερη και ισότιμη τοπική προσωπική ένωση ασθενών οικονομικά ατόμων, προς αυτοβοήθεια με την από κοινού διεξαγωγή επιχειρήσεως, από την οποία ωφελούνται ανάλογα με την συναλλαγή τους αυτή»
- Ο καθηγητής Δ. Μαυρογιάννης ορίζει ότι: «Ο συνεταιρισμός είναι μια ελεύθερη ένωση προσώπων που ασκούν ομοειδή οικονομική επιχείρηση ή

είναι της ίδιας κοινωνικής κατηγορίας (αγρότες, καταναλωτές κ.α.) και αποβλέπει στην προαγωγή της οικονομίας των μελών του, έχει δημοκρατικό χαρακτήρα και μορφωτική αποστολή για τα μέλη του»

- Ο Καθηγητής αγροτικής οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Wisconsin των Η.Π.Α. Marvin A. Schaars δίνει τον ορισμό: «Ο Συνεταιρισμός είναι μια επιχείρηση που αποκτάται και ελέγχεται εθελοντικά από τα μέλη του, και λειτουργεί από αυτούς και γι' αυτούς σε βάση μη κερδοσκοπική ή στο κόστος.
- Σύμφωνα με τον Σούλτσε – Ντέλιτς, από τους ιδρυτές των γερμανικών αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών ο συνεταιρισμός είναι «ένωση μεταξύ όχι ευπόρων κατ' εξοχήν εργαζομένων τάξεων, η οποία επιδιώκει με τη συνένωση να εξασφαλίσει, όσο είναι δυνατόν, στις μεμονωμένες, μικρές και στην οικονομική ζωή εξαφανιζόμενες δυνάμεις, τα πλεονεκτήματα της μεγάλης δύναμης»
- Σύμφωνα με τη διεθνή συνεταιριστική ένωση: « Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, δια μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης»

Το καινούριο και πολύ σημαντικό στοιχείο που προβάλλει ο τελευταίος ορισμός σε σχέση με τους προηγούμενους είναι ότι ο συνεταιρισμός έχει το στοιχείο της αυτονομίας και το στοιχείο αυτό δεν προστατεύεται συμπτωματικά. Μάλιστα, η ευρύτατη διάδοση των συνεταιρισμών και η συσπείρωση σε αυτούς περίπου 750 εκατομμυρίων μελών σε όλο τον κόσμο συνοδεύτηκε από εξωτερικές παρεμβάσεις, μέσω των οποίων επιδιώχθηκε να αποτελέσουν οι συνεταιρισμοί εξαρτημένους φορείς για την προώθηση αλλότριων στόχων. Όμως, συνεταιρισμοί χωρίς τη δυνατότητα της αυτόνομης λήψης αποφάσεων και δράσης και με βάση τις επιλογές των μελών που τους απαρτίζουν δε νοείται (Παπαγεωργίου, 2004).

Πάντως σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο νόμο 2810/2000 ο ορισμός του συνεταιρισμού δύναται να δοθεί και ως « Αγροτική συνεταιριστική οργάνωση είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων, που συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών, την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, μέσω μιας συνιδιόκτησης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης».

Σε κάθε περίπτωση, γίνεται σαφές πως ο συνεταιρισμός αποτελεί μια ιδιόμορφη οργάνωση και για να επιβιώσει είναι υποχρεωμένος να έχει την ίδια τουλάχιστον επιχειρηματική αποτελεσματικότητα με τους ανταγωνιστές του, όμως παρά τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητά του, ο συνεταιρισμός ακολουθεί ορισμένες αρχές και αξίες που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία του. Ουσιαστικά, οι αξίες που ασπάζονται οι συνεταιρισμοί είναι σύμφυτες με τη φυσιολογία τους, με την ιστορική τους εξέλιξη αλλά και με τη διεθνή εμπειρία που προκύπτει από τη λειτουργία των συνεταιρισμών. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται σαφές πως οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Μάλιστα, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους (Παπαγεωργίου, 2004). Πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως ως συλλογικές προσπάθειες οι συνεταιρισμοί δεν θα ήταν δυνατό να υπολογίζουν σε συλλογική επιτυχία χωρίς αλληλεγγύη και χωρίς στήριξη σε ηθικές αξίες. Ούτε χωρίς την καταβολή ατομικών και υπεύθυνων προσπαθειών με πνεύμα αμοιβαιότητας και ειλικρίνειας.

- Αυτοβοήθεια: αποτελεί αξία για τους συνεταιρισμούς που υποδηλώνει την ανάληψη πρωτοβουλίας από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους για τη βελτίωση της θέσης τους. Μάλιστα, οι συνεταιρισμοί στήριξαν τις προσδοκίες τους στις δικές τους δυνάμεις και με σύνεση και αποτελεσματική προσήλωση στους στόχους είναι δυνατό να επιτευχθεί η μεγιστοποίηση της ισχύς των συνεταιρισμών.
- Αυτεθύνη: αποτελεί την διαχείριση από την μεριά των συνεταιρισμών των υποθέσεών τους με δική τους ευθύνη τόσο για τα θετικά ή για τα αρνητικά αποτελέσματα που φέρουν οι αποφάσεις τους. Είναι γνωστό πως οι συνεταιρισμοί δε στηρίζονται σε ενισχύσεις από τρίτα πρόσωπα και δεν

κατευθύνονται από αυτά, αλλά είναι ανεξάρτητοι και αυτόνομοι αποφασίζοντας οι ίδιοι για τις υποθέσεις τους και ως εκ τούτου αναλαμβάνοντας την ευθύνη των επιλογών τους.

- Αξία της δημοκρατίας: αποτελεί μια επιλογή των συνεταιρισμών που καταδεικνύει την απόδειξη της ανθρωποκεντρικότητας των συνεταιρισμών θέτοντας τον άνθρωπο στο κέντρο της συνεταιριστικής οργάνωσης, στο πρόσωπο του οποίου αναγνωρίζει τόσο δικαιώματα όσο και υποχρεώσεις.
- Ισότητα: αποτελεί τη σχέση που διέπει τα μέλη ενός συνεταιρισμού και ισχύει ανεξάρτητα από την οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση. Μάλιστα, η ισότητα αυτή σημαίνει ότι χαρακτηριστικά όπως η μόρφωση, οι πολιτικές πεποιθήσεις, το φύλο, το θρήσκευμα κ.α.. δεν αποτελούν γνώμονα κρίσης των μετεχόντων σε αυτούς. Υπό αυτήν την έννοια όλοι έχουν θέση στο συνεταιρισμό χωρίς διαβαθμίσεις διότι αποδέχονται από κοινού την επιδίωξη των κοινών στόχων που έχουν τεθεί. Στο πλαίσιο αυτό, ο συνεταιρισμός εξασφαλίζει ίση μεταχείριση προς όλα τα μέλη, τόσο ως προς τη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσο και ως προς τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του.
- Ισοτιμία: πρόκειται για την έννοια που υποδηλώνει την απόδοση στα μέλη του συνεταιρισμού ισότιμης συμβολής στην κατεύθυνση της κοινής τους προσπάθειας. Ο συνεταιρισμός μάλιστα ενδιαφέρεται μάλιστα για τη βελτίωση της συνολικής ευημερίας των μελών του και ως εκ τούτου επεκτείνει και τις προσπάθειες για το κοινωνικό σύνολο. Με βάση το χαρακτηριστικό αυτό γίνεται αντιληπτό ότι αποφεύγεται η κάρπωση ωφελημάτων από ορισμένα μέλη σε βάρος εκείνων που τα παράγουν.
- Αλληλεγγύη: αποτελεί την ανθρώπινη αξία που συνεπάγεται επέκταση των δράσεων του συνεταιρισμού πέρα από τα στενά όρια του ατομικού συμφέροντος. Είναι σαφές πως η αλληλεγγύη προτάσσει τα συμφέροντα όλων

και αναδεικνύει την ανθρώπινη συμπεριφορά πέρα από τα χαρακτηριστικά της ανταποδοτικότητας.

Συγκεκριμένα, οι αξίες του συνεταιρισμού δίνονται παρακάτω (Κίντης, 2004):

- Ελευθερία με την έννοια της ελεύθερης συνεργασίας (όχι της αναγκαστικής συνεργασίας)
- Ισότητα και δημοκρατία, με την έννοια της ίσης θέσης, των ίσων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μελών, και του περιορισμού της δύναμης του κεφαλαίου με τη σύνδεση του δικαιώματος ψήφου και της διανομής των κερδών με άλλα κριτήρια από εκείνο της συμμετοχής στο κεφάλαιο
- Δικαιοσύνη, υπό την έννοια της δίκαιης διανομής των εσόδων και της δίκαιης κατανομής των βαρών (δηλαδή αποκλεισμός πλουτισμού του ενός σε βάρος του άλλου, δυσμένεια προς τη διανομή αποθεματικών του ενεργητικού κατά τη διάλυση του συνεταιρισμού).

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως η αυτοβοήθεια και η αμοιβαία βοήθεια είναι οι κεντρικές έννοιες της συνεταιριστικής φιλοσοφίας. Μάλιστα η φιλοσοφία της αυτοβοήθειας και της αλληλεγγύης είναι η βασική φιλοσοφία των συνεταιρισμών.

Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (Δ.Σ.Ε.) δέχτηκε τον ακόλουθο ορισμό του συνεταιρισμού: «Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικού διοικούμενης επιχείρησης». Μάλιστα η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση, ως αξίες πρόσθεσε τα εξής: « Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτεθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών, τα μέλη των συνεταιρισμών στηρίζονται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας και της κοινωνικής υπευθυνότητας».

Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται ευθέως αντιληπτό ότι οι ορισμοί του Συνεταιρισμού δεν είναι πλήρεις και ως εκ τούτου υπάρχουν πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και σκοποί του συνεταιρισμού, που αν αναφερθούν θα δημιουργήσουν έναν μακροσκελή ορισμό

και ως εκ τούτου έναν ορισμό που πρακτικά θα είναι αχρησιμοποίητος. Σε κάθε περίπτωση, ο συνεταιρισμός δεν αποτελεί μια αμιγή οικονομική μονάδα, όπως είναι οι κεφαλαιακές εταιρείες, αλλά ούτε μια αμιγή κοινωνική οργάνωση, όπως είναι τα κοινωνικά ιδρύματα. Δηλαδή, ο συνεταιρισμός είναι ένας μικτός οικονομικοκοινωνικός θεσμός που αποβλέπει ταυτόχρονα στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και στην παράλληλη εξύψωση της κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης των μελών του.

Ως εκ τούτου ο χαρακτήρα της επιχείρησης και του συνεταιρισμού διαφέρουν κυρίως στα κάτωθι σημεία (Κορρές, 1999) :

- Τα κίνητρα δημιουργίας μιας επιχείρησης είναι διαφορετικά από τα κίνητρα δημιουργίας ενός συνεταιρισμού. Ουσιαστικά, ο ιδιώτης – επιχειρηματίας επιδιώκει μια υψηλή αμοιβή του κεφαλαίου που επενδύει, ενώ ο συνεταιρισμός, δεν επιδιώκει μοναχά την μεγιστοποίηση των κερδών. Πρόκειται για διαφορά που επεξηγεί σε μεγάλο βαθμό τις διαφορές που υπάρχουν σε επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης μεταξύ των συνεταιρισμών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων.
- Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις γίνεται πλήρης διαχωρισμός του ρόλου των μετόχων και της διοίκησης, κάτι τέτοιο δε συμβαίνει στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις. Υπό αυτήν την έννοια, στις επιχειρήσεις ο ρόλος των μετόχων περιορίζεται στη λήψη αποφάσεων και στην έγκριση των οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς επίσης και στην εκλογή οργάνων από τη γενική συνέλευση. Κατά το υπόλοιπο διάστημα, οι μέτοχοι δεν παίρνουν μέρος στη διαχείριση και τη διοίκηση που πραγματοποιείται από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Εν αντιθέσει, στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, κάθε μέλος έχει μονάχα μία ψήφο και η διοίκηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις απόψεις των μελών τους. Μάλιστα, η συνολική συμμετοχή των μελών στη λήψη αποφάσεων δύναται να προκαλέσει καθυστερήσεις στην επίλυση προβλημάτων και την αντιμετώπιση θεμάτων που χρήζουν άμεσης διερεύνησης, έχοντας ως αποτέλεσμα την αργή προσαρμογή των συνεταιρισμών στους ρυθμούς της αγοράς.

- Στις συνεταιριστικές ενώσεις εκτός από την οικονομική ευημερία των συμμετεχόντων μελών του συνεταιρισμού, που θεωρείται βραχυπρόθεσμος στόχος, υπάρχει και ο μακροπρόθεσμος στόχος που είναι η ανάπτυξη του συνεταιρισμού με στοχευμένες επενδύσεις και την επέκταση των δραστηριοτήτων με στόχο τη βελτίωση του κοινωνικού – πολιτικού περιβάλλοντος αλλά και ολόκληρης της περιοχής που δρα και αναπτύσσεται ο συνεταιρισμός.

1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ο συνεργατισμός ουσιαστικά αποτελεί μια εξειδικευμένη και λειτουργική οργανωτική μορφή της ιδέας και πρακτικής της συνεργασίας, η οποία εμφανίζεται στις ανθρώπινες κοινωνίες ήδη από την πρωτόγονη μορφή τους. Στο πλαίσιο αυτό, η συνεργασία αποτέλεσε το θεμέλιο για το σχηματισμό της μεγάλης οικογένειας και της φυλής που αποτελούσαν συνασπισμούς για την προστασία και την αλληλοβοήθεια των μελών τους, στο πλαίσιο μιας κλειστής οικονομίας (Παπαγεωργίου, 2004).

Η εξέλιξη των παραπάνω μορφών συνεργατισμού είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη των άτυπων μορφών παραδοσιακών συνεταιρισμών που ουσιαστικά αναπτύχθηκαν σε διάφορα μέρη του κόσμου με αρκετά κοινά χαρακτηριστικά. Δηλαδή, ανάλογες μορφές συνεργασίας υπήρξαν στην αρχαία Βαβυλώνα, στην Κίνα και στις Ινδίες, στην αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη μεταξύ γεωργών, τεχνιτών, εμπόρων ή θρησκευτικών ομάδων με σκοπό την επιδίωξη κοινών στόχων (Κλήμης, 1985).

Κατά την περίοδο του Βυζαντίου, του Μεσαίωνα μέχρι και τη Γαλλική Επανάσταση αναπτύχθηκαν οι συντεχνίες, οι οποίες αποτελούσαν ομοιοεπαγγελματικές ενώσεις που απέκτησαν σημαντική οικονομική και κοινωνική δύναμη. Ουσιαστικά, οι συντεχνίες ήταν υπεύθυνες αρχικά για την επιβολή κανόνων τιμιότητας στο επάγγελμα και για την εξυπηρέτηση των μελών τους. Ωστόσο, αργότερα μεταλλάχθηκαν σε κλειστά σωματεία που μονοπωλούσαν τη δυνατότητα εργασίας και με τη μεγάλη δύναμη τους επέβαλαν με αυτόν τον τρόπο όρους στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Μάλιστα, η συνεργασία στον αγροτικό χώρο σημειώθηκε στη Ρωσία, στο Μεξικό, στη Σερβία, στην Ελλάδα καθώς και σε άλλες βαλκανικές χώρες.

Στην κατεύθυνση αυτήν, η οικονομική και κοινωνική αστάθεια μετά το 18^ο αιώνα συντέλεσαν στην ανάπτυξη προβληματισμού αναφορικά με τις απαραίτητες λύσεις που έπρεπε να δοθούν. Ως εκ τούτου, ξεκίνησαν πρωτοβουλίες των αδύναμων οικονομικά για τη συγκέντρωση κεφαλαίων ως μια μορφή συνεργατισμού. Υπό αυτήν την έννοια αναπτύχθηκαν συνεταιριστικά παντοπωλεία που προμήθευαν φθηνότερα είδη στα μέλη του συνεταιρισμού. Πρόκειται για πρότυπο που ξεκίνησε να καθιερώνεται από το 19^ο αιώνα, αντικατέστησε τις παραδοσιακές μορφές συνεταιρισμού και ουσιαστικά καθιέρωσε το συνεταιρισμό σύγχρονης μορφής.

Ως αφετηρία του συνεταιρισμού σύγχρονου συνεταιρισμού θεωρείται ο συνεταιρισμός της μικρής αγγλικής πόλης Ροτσντέιλ που στηρίχτηκε ολοκληρωτικά στην αυτενέργεια των μελών και χωρίς εξωτερική βοήθεια και κατεύθυνση. Πρόκειται για συνεταιρισμό που ξεκίνησε ως συνεταιρισμός καταναλωτών ενώ αργότερα εξελίχτηκε σε συνεταιρισμό πολλαπλού σκοπού με οικονομικό και κοινωνικό περιεχόμενο. Την ίδια περίοδο και σε άλλες χώρες αναπτύχθηκαν συνεταιρισμοί με ανάλογα αντικείμενα δράσης και κοινούς σκοπούς.

Ως προς την ιστορική εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα, πρέπει να τονισθεί πως στην Ελλάδα η έννοια του συνεργατισμού είναι μια πανάρχαια έννοια και στο πλαίσιο αυτό οι κοινωνικές ομάδες αναζητούν μορφές συνεργασίας με τρόπους που συνάδουν με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Η συνεργασία στην Ελλάδα διέρχεται από πολλά στάδια, ξεκινώντας από τις Αμφικτυονίες και τις αρχαίες Συμπολιτείας, δηλαδή τη συνεργασία στον ελληνικό χώρο που θεσμοποιήθηκε σε διάφορες περιόδους (Παπαγεωργίου, 2004).

Στην κατεύθυνση αυτήν, στην Ελλάδα αναπτύχθηκαν πολλών μορφές συνεργασίες (Κλήμης, 1985):

- Οι συνεργατικές των κτιστών στα «Μαστροχώρια» της Ηπείρου: Δημιουργήθηκαν συνεργεία και αναλάμβαναν το κτίσιμο κατοικιών στις πόλεις
- Συνεταιρισμοί κτηνοτρόφων (μιτάτα). Κτηνοτρόφοι που είχαν παραγωγή πρόβειου γάλακτος συνεταιρίζονταν με παραγωγούς αίγειου γάλακτος και με

τους βοσκούς και τυροκόμους για την παραγωγή κεφαλοτυριού και ανθότυρου, μοιράζοντας στο τέλος σε συμφωνημένα μερίδια τα προϊόντα

- Σεμπριές κτηνοτρόφων αναπτύχθηκαν στην Αιτωλοακαρνανία. Ο ιδιοκτήτης ζώων ανέθετε σε βοσκό να φυλάει το κοπάδι επί τρία χρόνια. Τα προϊόντα στο ενδιάμεσο διάστημα μοιράζονταν στα δύο. Στο τέλος του τρίτου χρόνου καθένας έπαιρνε το μισό κοπάδι.
- Συνεργατικές χαλιών: αναπτύχθηκαν στις ελληνικές κοινότητες της Μικράς Ασίας. Ένα κεφάλαιο συγκεντρώνονταν από εισφορά όλων των μελών της κοινότητας. Με αυτόν τον τρόπο αγοράζονταν αργαλειοί και κατασκευάζονταν χαλιά με εργασία όλων των κοριτσιών, πλουσιών και πτωχών και των απροστάτευτων γυναικών. Τα κέρδη χρησιμοποιούνταν για κοινωφελή σκοπό και για κοινωνικά έργα.
- Συντεχνίες: Αναπτύχθηκαν βιοτεχνικές συντεχνίες με τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών. Η συντεχνία ραπτών Φιλιππουπόλεως έδωσε το 1762 δάνεια στα μέλη της ως 4000 γρόσια.
- Θεατρικές επιχειρήσεις: Άρχισαν να οργανώνονται σε συνεταιριστική βάση γύρω στο 1860, όταν το επάγγελμα του ηθοποιού έγινε αποδοτικό και τα κέρδη τα διένεμαν με προσυμφωνημένο τρόπο.

Παρακάτω γίνεται ιστορική αναδρομή στους συνεταιρισμούς που αναπτύχθηκαν στη χώρα μας κατά τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης του θεσμού (Παπαγεωργίου, 2004):

- Αμπελάκια Θεσσαλίας (μέχρι το 1900) : Έδρασε την τελευταία εικοσαετία του 18^{ου} αιώνα όπου ειδικευμένοι στην παραγωγή κόκκινων νημάτων, κάτοικοι από τα Αμπελάκια και από ακόμη 12 χωριά, ένωσαν τις προσπάθειές τους από το 1778 και δημιούργησαν ένα πρότυπο συνεργασίας και κοινωνικής δράσης. Οι Αμπελακιώτες αξιοποίησαν την εξειδίκευσή τους στην παραγωγή ερυθρών νημάτων και δημιούργησαν κοινωνικές υπηρεσίες αναπτύσσοντας τη συνεταιριστική ιδεολογία.

- **Ναυτικοί συνεταιρισμοί:** Στα νησιά Ύδρα, Σπέτσες και Ψαρά που είχαν τεράστια συμβολή στην απελευθέρωση από του Τούρκους μέσα από το θαλάσσιο αγώνα αναπτύχθηκε έντονα και το πνεύμα της συνεργασίας κατά την Τουρκοκρατία. Ως εκ τούτου, τα ελάχιστα οικονομικά μέσα δεν επέτρεπαν την αγορά караβιών με αποτέλεσμα τη συνεργασία και την πλοιοκτησία. Στο πλαίσιο αυτό κάθε ναύτης και κάθε εργαζόμενος στο πλοίο είχε συνεταιριστική μερίδα προσφέροντας την εργασία του και έτσι εξασφαλιζόνταν πολλά πλεονεκτήματα.
- **Τσελιγκάτα:** Στον ορεινό κορμό της Ελλάδας οι κτηνοτρόφοι έκαναν ένωση κοπαδιών τα οποία τα φρόντιζαν όλοι μαζί, μαζί με τις οικογένειές τους και στο τέλος μοίραζα τις απολαβές τους. Στη συγκεκριμένη μορφή συνεργασία δεν υπήρχαν συγκεκριμένοι κανόνες, ούτε καταστατικά, αλλά η λειτουργία του εγχειρήματος βασίζονταν στην καλή πίστη. Επικεφαλής του τσελιγκάτου ήταν ο «τσέλιγκας» και συνήθως ήταν ένας από τους μεγαλύτερους κτηνοτρόφους σε αριθμό προβάτων, ενώ η διανομή των κερδών του τσελιγκάτου ακολουθεί τους κανόνες που συμφωνήθηκαν μεταξύ του τσέλιγκα και των σμιχτών.
- **Κοινή αλιεία στη Μαύρη Θάλασσα:** Στις ακτές της Μαύρης Θάλασσας, το ελληνικό στοιχείο της Σωζοπόλεως, της Αγαθουπόλεως, της Αγκιαλού και άλλων κοινοτήτων της περιοχής συγκεντρώθηκαν μέλη που συνεργάστηκαν και ασχολήθηκαν με την αλιεία στα παράλια.

Παρακάτω παρατίθενται σύγχρονα παραδείγματα συνεταιρισμού στη χώρα μας (Παπαγεωργίου, 2004):

- «Εταιρεία Εργατικού Λαού, η Αυτοβοήθεια» ιδρύθηκε το 1870 από 26 αρχικά μέλη που έφτασαν τα 200. Έδρα του συνεταιρισμού ήταν η Αθήνα και είχε σκοπό τον εφοδιασμό των μελών του με καταναλωτικά αγαθά. Μάλιστα, η αύξηση της δραστηριότητας του συνεταιρισμού ήταν τεράστια κατά τα πρώτα 3 χρόνια.
- «Ένωσις των Τίμιων Τεχνιτών, Δευτέρα εν Αθήναις Εταιρία του Λαού» ιδρύθηκε το 1870 με σκοπό την προμήθεια των αναγκαίων κεφαλαίων στα

μέλη και τη προβολή των έργων και μελών, μετείχαν τεχνίτες μάρμαρου και ξύλου.

- «Σωματείο ο Εργάτης» ιδρύθηκε το 1879 με σκοπό να παρέχει δάνεια και βοηθήματα στα μέλη του καθώς και σε τρίτους
- Συνεταιρισμός Εξαγοράς Γαιών στα Δολιανά Ιωαννίνων (1882)
- Εργατική Εταιρεία Τυπογράφων (182)
- Γεωργικός Προμηθευτικός Σύλλογος Βυτίνης (1893)
- «Ελληνική Στρατιωτική Ένωσις» (1890) Ιδρύθηκε στην Αθήνα με μέλη στρατιωτικούς και σκοπό να προμηθεύονται καταναλωτικά είδη σε καλή ποιότητα και καλές τιμές. Πάντως, χρήση των υπηρεσιών που προσέφερε η ένωση μπορούσε να κάνει χρήση και το κοινό, ενώ ο συγκεκριμένος συνεταιρισμός υπήρχε και την περίοδο που ψηφίστηκε ο νόμος για τους πρώτους συνεταιρισμούς
- «Μεγαρική Εταιρεία Οίνων και Οινοπνευμάτων» το 1909
- «Μετοχικόν Ταμείον Αλληλοβοήθειας Παραχειλωίτιδος» το 1911
- «Συνεργατικός Γεωργικός Σύνδεσμος Μεσογείων» το 1912

Μάλιστα τα έτη 1913 και 1914 ιδρύθηκαν 21 γεωργικοί συνεταιρισμοί, κατά την περίοδο δηλαδή που ψηφίστηκε ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος, ενώ κατά το έτος εκείνο αναφέρεται η δημιουργία 87 αγροτικών συνεταιρισμών. Μεταπολεμικά, μετά το 1940 όπου ιδρύθηκε η Κεντρική Υπηρεσία Διαχειρίσεων Εγχωρίων Προϊόντων (ΚΥΔΕΠ) μετατράπηκε το 1945 από κρατική υπηρεσία σε Κοινοπραξία Συνεταιριστικών Οργανώσεων με κύρια φροντίδα τη διαχείριση δημητριακών, διατηρώντας μέχρι τη διάλυσή της τα αρχικά της υπηρεσίας από την οποία προήλθε. Την ίδια περίοδο ιδρύθηκε η Κοινοπραξία Συνεταιριστικών Οργανώσεων Σουλτανίνας, που αποτέλεσε συνεταιριστική απάντηση στα προβλήματα διάθεσης της

σουλτανίνας. Μάλιστα, μετά τον πόλεμο η συνεταιριστική κίνηση είχε τα κάτωθι χαρακτηριστικά:

- 6.522 συνεταιρισμούς με 750.000 μέλη
- 100 Ενώσεις Συνεταιρισμών
- 2 Κοινοπραξίες Συνεταιριστικών Οργανώσεων
- Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών

Παρακάτω δίνονται οι ημερομηνίες σταθμοί και οι συνεταιρισμοί που δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα (Παπαγεωργίου, 2004) :

- ΣΕΚΕ – Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος – Ιδρύθηκε το 1947 και αποτέλεσε την πρώτη μεταπολεμική προσπάθεια συνεταιριστικής κίνησης για την από κοινού δράση συνεταιρισμών σε πανελλαδικό επίπεδο. Είχε ως σκοπό την υποστήριξη των μελών της στις από κοινού δράσεις που αναλαμβάνουν
- Ένωση Σουλανοπαραγωγών Κρήτης. Ιδρύθηκε το 1935 με στόχο να ξεπεραστεί ο περιορισμός περί των παραγγελιών των μελών του και για να λειτουργήσει ως συνεταιριστική οργάνωση – προμηθευτής
- Συνεταιριστική Κοινοπραξία Οπωροκηπευτικών Προϊόντων, ίδρυση το 1963 για τη διαχείριση των αγροτικών προϊόντων
- Συνεταιριστική Τεχνική Εμπορική Εταιρία, ιδρύθηκε το 1957 για την εισαγωγή και εμπορία μηχανημάτων
- Ελληνική Βιομηχανία Ζωοτροφών ιδρύθηκε το 1963 για την Παρασκευή των μειγμάτων ζωοτροφών
- Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις, ιδρύθηκε το 1958 με σκοπό τη διευθέτηση κάθε είδους εκτυπωτικών εργασιών των συνεταιριστικών οργανώσεων για τη φροντίδα της συνεταιριστικής διαπαιδαγώγησης
- ΕΛΣΥ Διανομές ιδρύθηκε το 1977 για τη διοχέτευση των διατηρήσιμων συνεταιριστικών προϊόντων στα σημεία πώλησης
- Συνεταιριστική Ασφαλιστική Εταιρεία, ιδρύθηκε το 1978
- Συνεταιριστική Εταιρεία Διεθνών Μεταφορών ιδρύθηκε το 1980 για το συντονισμό των μεταφορών και τη μείωση του κόστους παραγωγής

- Συνεταιριστική Διαφημιστική Μεταφορών ιδρύθηκε το 1981 για την αποτελεσματική προβολή των συνεταιριστικών προϊόντων
- Συνεταιριστική Εταιρεία Καπνού και η Συνεταιριστική Εταιρεία Βιομηχανικής ανάπτυξης Θράκης, ιδρύθηκαν το 1975 με έδρα τη Ξάνθη και με ευρύτερη οικονομική σημασία
- «Δήμητρα» ιδρύθηκε το 1977 με σκοπό την καθετοποιημένη αξιοποίηση των δημητριακών
- «Νέστος» ιδρύθηκε το 1978 για να αποτελέσει συνεταιριστικό φορέα χημικών εφοδίων
- Συνεταιριστική Εταιρεία Λιπασμάτων, ιδρύθηκε το 1981 σε συνεργασία με την ΑΤΕ για τη διαχείριση λιπασμάτων

1.3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ουσιαστικά, η εγγραφή ενός μέλους σε έναν συνεταιρισμό σημαίνει την παράλληλη αποδοχή του καταστατικού και επομένως την ανάληψη των υποχρεώσεων που έχουν και τα υπόλοιπα μέλη του συνεταιρισμού. Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, οι αρχές που έθεσαν τη συνάρτηση του συνεταιρισμού και ως εκ τούτου τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού είναι τα κάτωθι (Κορρές, 1999):

- Το κεφάλαιο που προμηθεύουν τα μέλη του αμείβεται με σταθερό επιτόκιο. Δηλαδή, οι συνεταιριστικές μερίδες θα πρέπει να απολαμβάνουν μονάχα ένα περιορισμένο επιτόκιο.
- Οι συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να είναι δημοκρατικοί οργανισμοί και να κατευθύνονται από πρόσωπα εκλεγόμενα είτε οριζόμενα με τρόπο αποδεκτό από τα μέλη και υπόλογο σε αυτά. Δηλαδή, υπάρχει η αρχή «κάθε μέλος, μία ψήφος».
- Η διαχείριση θα γίνεται από την αιρετή διοίκηση και από μία περιοδικά ελεγχόμενη επιτροπή. Μάλιστα, η λογιστική κατάσταση και οι ισολογισμοί θα παρουσιάζονται συχνά στα μέλη τους.

- Ένα προκαθορισμένο ποσοστό από τα κέρδη θα χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Υπό αυτήν την έννοια όλες οι συνεταιριστικές οργανώσεις οφείλουν να προνοούν για την εκπαίδευση των μελών τους, των στελεχών καθώς και των υπαλλήλων τους.
- Οι συνεταιριστικές οργανώσεις για να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των συμμετεχόντων σε αυτές πρέπει να συνεργάζονται ενεργά με άλλους συνεταιρισμούς τόσο σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, όσο και σε διεθνές.
- Η συμμετοχή των μελών σε μία συνεταιριστική οργάνωση θα πρέπει να είναι εθελοντική, χωρίς τεχνικούς περιορισμούς από οποιεσδήποτε κοινωνικές ομάδες. Δηλαδή δεν εξετάζονται ούτε οι πολιτικές, ούτε οι θρησκευτικές πεποιθήσεις των μελών τους
- Πλεονάσματα και αποταμιεύσεις που προέρχονται από τις δραστηριότητες της οργάνωσης, θα πρέπει να διανέμονται με τρόπο που να αποφεύγεται οποιαδήποτε ωφέλεια του ενός σε βάρος του άλλου. Μάλιστα, η διανομή μπορεί να γίνεται με απόφαση των μελών ως εξής: Με βάση την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού, στην παροχή των κοινών υπηρεσιών, στη διανομή στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές και την οργάνωσή τους.

Στο πλαίσιο αυτό στα κύρια χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών συγκαταλέγονται τα κάτωθι (Καμενίδης, 1998):

- Ο συνεταιρισμός είναι μια οικονομική οργάνωση: Ουσιαστικά, αποτελεί μια οικονομική μονάδα, διότι πραγματοποιεί οικονομικές δραστηριότητες όπως είναι η παραγωγή, η μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, η προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών και βιομηχανικών αγαθών, οι πιστωτικές και ασφαλιστικές εργασίες κ.α.. Συνεπώς, δεν είναι συνδικαλιστικό σωματείο ούτε δημόσιο ίδρυμα, αλλά είναι οικονομική μονάδα.

- Ο συνεταιρισμός είναι μια συλλογική μονάδα: Πρόκειται για χαρακτηριστικό που προκύπτει από την ένωση προσώπων και όχι από την ένωση κεφαλαίων. Ως εκ τούτου η συνεταιριστική μερίδα έχει περιορισμένη αμοιβή και συνήθως κάτω από τον τόκο των τραπεζών.

- Ο συνεταιρισμός είναι ένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων: Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό οφείλεται στο γεγονός ότι η δημιουργία και η λειτουργία του συνεταιρισμού, οφείλεται στα πρόσωπα και όχι στα κεφάλαια. Υπό αυτήν την έννοια, το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας και αμοιβής είναι σχετικά περιορισμένο, ενώ ο όγκος συναλλαγής των μελών με το συνεταιρισμό δεν είναι περιορισμένος αλλά εν αντιθέσει είναι μεγάλος

- Οι σκοποί των συνεταιρισμών είναι ταυτόχρονα οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτιστικοί: Πρόκειται για ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που θέτει τους συνεταιρισμούς να μην επιδιώκουν μόνον οικονομικούς σκοπούς, αλλά παράλληλα να επιδιώκουν τη βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής τους θέσης.

2^ο Κεφάλαιο

2.1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Συνεταιριστικές αρχές ή συνεταιριστικοί κανόνες, ονομάζονται οι κατευθυντήριες γραμμές για την ίδρυση, οργάνωση, διοίκηση, διαχείριση και λειτουργία των συνεταιρισμών (Καμενίδης, 1998). Ουσιαστικά, για να χαρακτηριστεί μια οργάνωση ως συνεταιρισμός πρέπει να λειτουργεί με βάση τις συνεταιριστικές αρχές. Πάντως, από τη φύση τους οι συνεταιριστικές αρχές δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα αφού δεν είναι αποφάσεις κανενός διεθνούς διοικητικού οργάνου, αλλά είναι δημιουργήματα των συνεταιριστικών οργανώσεων των κρατών – μελών της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης.

Εντούτοις, πρέπει να τονισθεί πως οι συνεταιριστικές αρχές παίρνουν τη μορφή κανόνων δικαίων, όταν αυτές εμπεριέχονται σε ειδικά διαμορφωμένο νόμο, όπως είναι ο Συνεταιριστικός Νόμος. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως οι συνεταιριστικές αρχές έχουν ιδιαίτερη έμφαση στον ψυχικό κόσμο των ανθρώπων. Αυτός είναι και ο λόγος που οι συνεταιρισμοί αποτελούν μαζικότητα διότι μέσα στις αρχές ενσωματώνονται οι υψηλές ηθικές αξίες της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης που όλες μαζί συνιστούν στις Συνεταιριστικές Αρχές. Παρακάτω γίνεται ανασκόπηση των συνεταιριστικών αρχών όπως αυτές εξελίχθηκαν ως σήμερα (Καμενίδης, 1998):

Συνεταιριστικές Αρχές του Συνεταιρισμού Ροτσεντϊλ (1984):

- Αμοιβή Κεφαλαίου με σταθερό επιτόκιο
- Προμήθεια ανόθευτων προϊόντων στα μέλη
- Ακριβής ζύγιση και μέτρηση των πωλούμενων προϊόντων
- Πώληση τοις μετρητοίς και σε τιμές αγοράς
- Δίκαιη διανομή των κερδών στα μέλη
- Δημοκρατικός έλεγχος των συνεταιρισμών
- Διαχείριση συνεταιρισμών από αιρετές διοικήσεις
- Εκπαίδευση μελών

- Συχνή παρακολούθηση των οικονομικών των Συνεταιρισμών
- Θρησκευτική και πολιτική ουδετερότητα

Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές του Συνεδρίου του Παρισιού (1937):

- Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή
- Δημοκρατικός Έλεγχος
- Αναλογική επιστροφή πλεονασμάτων
- Περιορισμένη Αμοιβή κεφαλαίου
- Πολιτική και θρησκευτική ουδετερότητα
- Συναλλαγές τοις μετρητοίς
- Εκπαίδευση των μελών

Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές του Συνεδρίου της Βιέννης (1966):

- Εθελοντική και Ελεύθερη Συμμετοχή
- Δημοκρατικός Έλεγχος
- Περιορισμένη Αμοιβή Κεφαλαίου
- Δίκαιη διανομή πλεονασμάτων
- Συνεταιριστική Εκπαίδευση
- Συνεργασία μεταξύ των Συνεταιρισμών

Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές του Συνεδρίου του Μάντσεστερ (1995):

- Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή
- Δημοκρατικός έλεγχος συνεταιρισμών
- Οικονομική Συμμετοχή των μελών
- Αυτονομία και ανεξαρτησία των συνεταιρισμών
- Εκπαίδευση, κατάρτιση και πληροφόρηση
- Συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών
- Ενδιαφέρον για την κοινότητα

Ανάλυση των συνεταιριστικών Αρχών :

- Η αρχή « Εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή»: Σύμφωνα με αυτήν την αρχή οι συνεταιρισμοί είναι εθελοντικές οργανώσεις ανοιχτές σε όλα τα άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες τους και επιθυμούν να αποδεχθούν τις ευθύνες του μέλους, χωρίς διακρίσεις φύλου, κοινωνικού επιπέδου, φυλής, πολιτικών πεποιθήσεων ή θρησκείας (Κίντης, 2004). Υπό αυτήν την αρχή ο συνεταιρισμός δεν είναι όργανο για την εξυπηρέτηση των ολίγων. Μάλιστα, όσοι διαβλέπουν εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους από το συνεταιρισμό μπορούν να γίνουν μέλη. Πρόκειται για την αρχή της «ανοιχτής πόρτας». Ως εκ τούτου, η είσοδος στο συνεταιρισμό είναι ελεύθερη και εθελοντική ωστόσο τα κριτήρια εισόδου δύναται να διασφαλίσουν στην είσοδο στο συνεταιρισμό ατόμων που έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Στα κριτήρια αυτά συγκαταλέγεται π.χ. η είσοδος γεωργών στον αγροτικό συνεταιρισμό, είτε βιοτεχνών στο βιοτεχνικό συνεταιρισμό μέσω κριτηρίου που προβλέπει την άσκηση του επαγγέλματος ως κύριο ή δευτερεύον επάγγελμα. Στο ίδιο ύφος, δύναται να καθορίζεται ότι κάθε εισερχόμενα μέλος πρέπει να προταθεί από δύο υπάρχοντα μέλη ώστε να γίνει αποδεκτό και για να αποτελεί εγγύηση του νέου μέλους, αφού αυτόματα αποκτά το δικαίωμα της εκλογής στη διοίκηση του συνεταιρισμού. Συνοψίζοντας, η βούληση για την είσοδο των μελών στο συνεταιρισμό πρέπει να είναι εθελοντική, όμως δεν πρέπει να υπάρχουν άμεσες είτε έμμεσες συνθήκες πίεσης για συμμετοχή στο συνεταιρισμό (Κορρές, 1999).
- Η αρχή «Δημοκρατική Διοίκησης εκ μέρους των μελών»: Οι συνεταιρισμοί αποτελούν δημοκρατικές οργανώσεις και ο δημοκρατικός τους χαρακτήρας αποτελεί συνισταμένη πολλών επιμέρους στοιχείων. Υπό αυτήν την αρχή οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων. Δηλαδή, άνδρες και γυναίκες προσφέρουν υπηρεσίες

ως αιρετοί εκπρόσωποι και είναι υπόλογοι στα μέλη (Κίντης, 2004). Μάλιστα, στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) ενώ στους συνεταιρισμούς ανώτερου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονισθεί πως όλοι έχουν δικαίωμα να εκλεγούν στα όργανα της διοίκησης και του ελέγχου του συνεταιρισμού, ενώ η αρχή της μίας ψήφου επηρεάζει τις αποφάσεις, ώστε αυτές να λαμβάνονται από όλα τα μέλη του συνεταιρισμού. Άλλωστε, η διοίκηση ασκείται από εκλεγμένα πρόσωπα και τα μέλη είναι αυτά που επιλέγουν τα πρόσωπα που εν συνεχεία θα κατευθύνουν τις υποθέσεις του συνεταιρισμού. Συνεπώς, γίνεται ευθέως αντιληπτό πως δεν νοείται συνεταιρισμός χωρίς εκλεγμένη διοίκηση. Κυρίαρχο όργανο για τον καθορισμό των κατευθύνσεων του συνεταιρισμού είναι η Γενική Συνέλευση, όπου μετέχουν όλα τα μέλη του συνεταιρισμού. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία, ενώ κατανέμονται τα αξιώματα του προέδρου, αντιπροέδρου κ.α.. Γίνεται σαφές πως τα αδρανή μέλη, δηλαδή τα μέλη που ενώ είναι γραμμένα δε μετέχουν στις ψηφοφορίες, δημιουργούν πρόβλημα στην ουσιαστική λειτουργία του συνεταιρισμού. Στην κατεύθυνση αυτήν, η συμμετοχή των μελών στη Γενική Συνέλευση αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για τη σωστή λειτουργία στη λήψη αποφάσεων καθώς και δικαίωμα των μελών. Ακόμη, ο δημοκρατικός χαρακτήρας ολοκληρώνεται με την επαρκή και ολοκληρωμένη πληροφόρηση καθώς επίσης και την ενιαία μεταχείριση των μελών του συνεταιρισμού (Κορρές, 1999).

- Η αρχή « Οικονομική συμμετοχή των μελών»: Υπό αυτήν την αρχή τα μέλη συμμετέχουν ισότιμα και διαχειρίζονται δημοκρατικά το κεφάλαιο του συνεταιρισμού (Κίντης, 2004). Ένα μέρος τουλάχιστον από το κεφάλαιο αυτό αποτελεί συνήθως την κοινή περιουσία του συνεταιρισμού. Τα μέλη συνήθως απολαμβάνουν περιορισμένη αποζημίωση ή καθόλου για το κεφάλαιο που καταθέτουν για να γίνουν μέλη. Είναι σαφές πως βάσει ορισμού οι συνεταιρισμοί αποτελούν ένωση ασθενών δυνάμεων και δεν αποβλέπουν στην αξιοποίηση του κεφαλαίου. Μάλιστα, ο συνεταιρισμός συνήθως απαιτεί την

κατάθεση της αξίας μιας συνεταιριστικής μερίδας, που συνήθως είναι μικρής αξίας ώστε να έχουν τη δυνατότητα να την πληρώσουν περισσότερα εν δυνάμει μέλη. Υπό αυτήν την έννοια, ο όρος «κέρδος» αποτελεί μια ξένη έννοια για τον συνεταιρισμό, ενώ σύμφωνα με τις συνεταιριστική ιδέα η αρχή της περιορισμένης αμοιβής του κεφαλαίου αποτελεί ένα μέσο ορθολογικότερης διανομής του εισοδήματος. Ακόμη, βάσει της συγκεκριμένης αρχής ο τόκος αποτελεί αμοιβή για όσους διαθέτουν κεφάλαιο και συντελεί στην αύξηση του πλούτου της και όπως γίνεται αντιληπτό η συγκεκριμένη πηγή πλουτισμού δεν αναγνωρίζεται από την ιδέα του συνεταιρισμού, διότι ο συνεταιρισμός αποβλέπει στην κοινή προσπάθεια για τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής θέσης των μελών του (Κορρές, 1999).

- Χρησιμοποίηση πλεονασμάτων διαχείρισης. Δεδομένου ότι η έννοια του κέρδους απουσιάζει από τη συνεταιριστική ιδέα γίνεται σαφές ο λόγος για τον οποίον οι συνεταιρισμοί παρουσιάζονται ως μη – κερδοσκοπικοί φορείς. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ του κέρδους που έχουν οι επιχειρήσεις και μεταξύ των πλεονασμάτων διαχείρισης που εμφανίζουν οι συνεταιριστικοί οργανισμοί (Κίντης, 2004). Μάλιστα, δεδομένου ότι αποτελούν μια ιδιομορφία του συνεταιρισμού, λαμβάνεται υπόψη στην εξέταση των φορολογικών θεμάτων και ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η απαλλαγή από την φορολογία των πλεονασμάτων διαχείρισης των συνεταιρισμών. Μάλιστα, η έννοια του πλεονάσματος του συνεταιρισμού είναι ότι συνιστά παρακράτηση που οφείλονται στα μέλη, τα οποία θεμελιώνουν το δικαίωμα της επιστροφής τους σε αυτά. Σε κάθε περίπτωση, η χρησιμοποίηση των πλεονασμάτων εξαρτάται από την απόφαση των μελών του συνεταιρισμού. Δηλαδή, τα μέλη διαθέτουν πλεονάσματα για οποιονδήποτε ή για όλους από τους ακόλουθους σκοπούς:
 - Ανάπτυξη του συνεταιρισμού, ενδεχομένως με τη δημιουργία αποθεματικών, από τα οποία ένα μέρος τουλάχιστο θα είναι αδιανέμητο

- Απόδοση στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους με το συνεταιρισμό
- Υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη

Σε κάθε περίπτωση, ιδιαίτερη σημασία έχει ο τρόπος διανομής του πλεονάσματος στα μέλη του συνεταιρισμού, που γίνεται βάσει των συναλλαγών των μελών με την οργάνωση. Δεδομένου, ότι τα πλεονάσματα διαχείρισης πραγματοποιήθηκαν από τη συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, είναι σαφές πως βάση της δραστηριότητας θα γίνει η διανομή του πλεονάσματος και ως εκ τούτου γίνεται η επιβράβευση των κοινών δραστηριοποιήσεων από το συνεταιρισμό (Κορρές, 1999).

- Η αρχή «Αυτονομία και Ανεξαρτησία»: Οι συνεταιρισμοί είναι αυτόνομες οργανώσεις αυτοβοήθειας, διοικούμενες από τα μέλη τους. Στην περίπτωση που συνάπτουν συμφωνίες με άλλους φορείς συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, ή αντλούν τα κεφάλαια από εξωτερικές πηγές, ακολουθούν κανόνες που διασφαλίζουν τη δημοκρατική διοίκηση από τα μέλη και παράλληλα διατηρούν την συνεταιριστική αυτονομία (Κίντης, 2004). Προϋπόθεση απόκτησης και διατήρησης της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των συνεταιρισμών είναι η οικονομική τους αυτοδυναμία. Μάλιστα η απόκτηση οικονομικής αυτοδυναμίας συνεπάγεται απόκτηση ισχύος, ενός στοιχείου που προκαλεί τις αντιδράσεις των ανταγωνιστών και δεν εξυπηρετεί εκείνους τους φορείς της εξουσίας που θεωρούν ότι με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται η δική τους ισχύς και η δυνατότητα που θέλουν να αποκτήσουν στη χειραγώγηση των συνεταιρισμών. Πάντως, η αυτονομία και η ανεξαρτησία των συνεταιρισμών δε συνεπάγεται αποστασιοποίησή τους από τους φορείς άσκησης εξουσίας. Δηλαδή, μπορούν οι συνεταιρισμοί να συνεργάζονται με κάθε είδους κυβερνητικό ή μη κυβερνητικό οργανισμό, εφόσον η συνεργασία αυτή εξυπηρετεί τα μέλη των συνεταιρισμών και υπό τον όρο ότι η συνεργασία αυτή υπακούει σε συγκεκριμένους όρους και δε δημιουργεί συνθήκες εξάρτησης του συνεταιρισμού. Ως εκ τούτου ένα καθόλα σημαντικό στοιχείο της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των

συνεταιρισμών αποτελεί η πολιτική ανεξαρτησία που έχουν οι συνεταιρισμοί (Παπαγεωργίου, 2004).

- Η αρχή «Εκπαίδευση, πρακτική άσκηση και πληροφόρηση». Πρωταρχική επιδίωξη των αρχών του συνεταιρισμού είναι η βελτίωση του ανθρώπου και υπό αυτήν την έννοια η βελτίωση της οικονομικής θέσης αποτελεί το μέσον για την επίτευξη του συγκεκριμένου αυτού σκοπού. Ιδιαίτερα η προβολή της αξίας της ανθρώπινης προσωπικότητας που απορρέει από το συνεργατισμό, καθώς επίσης και η έννοια της αλληλεγγύης που μεταφέρεται και εφαρμόζεται στην πράξη και τέλος η χρησιμοποίηση των δημοκρατικών διαδικασιών αποτελούν τα στοιχεία εκείνα που πρέπει να είναι γνωστά όχι μονάχα στα μέλη, αλλά ακόμα και στα μη- μέλη του συνεταιρισμού. Δηλαδή, γίνεται σαφές πως όλες οι συνεταιριστικές οργανώσεις πρέπει να προνοούν για την εκπαίδευση των μελών τους στις αρχές του συνεργατισμού, στις οικονομικές και δημοκρατικές αρχές, καθώς επίσης των υπαλλήλων και του κοινού γενικότερα (Κορρές, 1999). Πρόκειται για την αρχή σύμφωνα με την οποία οι συνεταιρισμοί παρέχουν εκπαίδευση και πρακτική άσκηση στα μέλη τους, στα αιρετά μέλη της διοίκησης, στα διευθυντικά στελέχη και στους υπαλλήλους, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών τους. Υπό αυτήν την έννοια, παρέχουν πληροφόρηση στο κοινό, ιδιαιτέρως στους νέους και στους διαμορφωτές της κοινής γνώμης, σχετικά με τα οφέλη αλλά και τη φύση της συνεργασίας (Κίντης, 2004).

- Η αρχή «Συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών»: Οι συνεταιρισμοί υπηρετούν με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα τα μέλη τους και ισχυροποιούν τη συνεταιριστική κίνηση όταν συνεργάζονται μεταξύ τους δια μέσου οργανώσεων τοπικού, εθνικού, περιφερειακού και διεθνούς επιπέδου. Μάλιστα, οι ίδιοι λόγοι που οδήγησαν τον άνθρωπο στη δημιουργία συνεταιρισμών αποτελούν λόγους για τη συνεργασία μεταξύ των συνεταιριστικών οργανώσεων (Κίντης, 2004). Ως εκ τούτου, η συνεργασία μεταξύ ομοειδών συνεταιρισμών συμβάλλει στην ενίσχυση του μεγέθους τους

και ως εκ τούτου της ανάπτυξής τους. Ακόμη, εκτός από ομοειδής συνεταιρισμούς υπάρχουν και πολλές συμπληρωματικότητες μεταξύ διαφορετικών συνεταιρισμών που δημιουργούν ένα κοινό συμφέρον προς συνεργασία. Μάλιστα, με τις διασυνδέσεις αυτές οι συνεταιρισμοί έχουν τη δυνατότητα να πετύχουν την ανάπτυξή τους με πιο αποτελεσματικές διαδικασίες χωρίς να αποκλίνουν καθόλου από τις αρχές τους. Τέλος, η διασυνεταιριστική συνεργασία έχει ακόμη μια ενδιαφέρουσα διάσταση που αφορά την υποβοήθηση των πιο αναπτυγμένων συνεταιριστικών οργανώσεων προς τις λιγότερες αναπτυγμένες συνεταιριστικές οργανώσεις (Κορρές, 1999).

- Η αρχή «Ενδιαφέρον για την κοινότητα»: Υπό αυτήν την έννοια οι συνεταιρισμοί ενδιαφέρονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη των κοινοτήτων τους με πολιτικές που εγκρίνονται από τα μέλη τους (Κίντης, 2004). Είναι σαφές πως τα μέλη των συνεταιρισμών ζουν και αναπτύσσουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες σε κοινότητα και ως εκ τούτου ενδιαφέρονται για τον ευρύτερο περίγυρο από τον οποίο επηρεάζονται. Ουσιαστικά, η εξασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης στην κοινότητα έχει αντίκτυπο στην επίτευξη των στόχων του συνεταιρισμού αλλά και στην ποιότητα ζωής των μελών, παράλληλα με τη γενικότερη βελτίωση. Σε κάθε περίπτωση, η μορφή με την οποία μπορεί να εκδηλωθεί το ενδιαφέρον του συνεταιρισμού για την κοινότητα μπορεί να είναι ποικίλη και προφανώς εντασσόμενη στους σκοπούς του ίδιου του συνεταιρισμού, δηλαδή στην εξυπηρέτηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών του κοινωνικού συνόλου με τρόπο που να εξασφαλίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς τα μέλη του συνεταιρισμού είναι αυτά που ζουν και αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους στο περιβάλλον και ως εκ τούτου απαιτείται φροντίδα για την ποιότητα ζωής της κοινότητας στην οποία λειτουργεί ο συνεταιρισμός (Παπαγεωργίου, 2004).

Όσον αφορά το νομικό πλαίσιο δράσης των συνεταιρισμών, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως ο συνεταιρισμός δεν είναι δημιούργημα του νόμου καθώς έχει μια σημαντική οικονομική και κοινωνιολογική έννοια. Άλλωστε, ο συνεταιρισμός ως

οικονομική και κοινωνική οργάνωση λειτούργησε, διεθνώς πολύ πριν από τη νομική του θεσμοθέτηση, με βάση τις συνεταιριστικές αρχές. Σε κάθε περίπτωση η κείμενη νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς διαμορφώθηκαν βάσει των ιδιαιτεροτήτων της συνεταιριστικής οργάνωσης (Κορρές, 1999).

Ως εκ τούτου, το πνεύμα και οι αρχές του συνεταιριστικού δικαίου έχουν ως υπόβαθρο τις συνεταιριστικές αξίες και αρχές. Πάντως, οι συνεταιριστικές αρχές μπορούν να κάμπτονται στις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού του συνεταιρισμού. Ακόμη, ο νόμος επιτρέπει την ελευθερία του καταστατικού, στο οποίο μπορούν να ενυπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις από τις βασικές συνεταιριστικές αρχές. Στην κατεύθυνση αυτήν, πρέπει να τονισθεί πως ο νόμος και το καταστατικό έχουν τη δυνατότητα να περιορίσουν τις συνεταιριστικές αρχές, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορούν να τις καταργήσουν. Ως εκ τούτου, ο νόμος ή το καταστατικό δεν μπορούν να θίγουν το συνεταιριστικό θεσμό στην ουσία του (Κίντης, 2004).

Πάντως, η προσαρμογή του συνεταιριστικού θεσμού στις σύγχρονες ανάγκες έχει καταστήσει αναγκαίο το μετριασμό μερικών στοιχείων του συνεταιρισμού. Υπό αυτήν την έννοια, κατέστη αναγκαία η εισαγωγή της συνέλευσης των αντιπροσώπων, η δημιουργία συνεταιριστικών ενώσεων, οι συγχωνεύσεις συνεταιριστικών οργανώσεων κ.α.. Ουσιαστικά, η ανάγκη προσαρμογής των συνεταιρισμών δε σημαίνει ότι ο συνεταιρισμός αντιμετωπίζει κρίσιμα προβλήματα ως ειδική οικονομική και νομική μορφή, αλλά εν αντιθέσει σημαίνει ότι το συνεταιριστικό σύστημα εξελίσσεται και ως εκ τούτου απαιτούνται οι απαραίτητες αλλαγές ώστε να διαμορφώνουν ένα υγιές και καινοτόμο συνεταιριστικό σύστημα, που σε κάθε περίπτωση θα ανταποκρίνεται στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες που φέρει το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον.

2.2. ΣΚΟΠΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Κύριος σκοπός των συνεταιρισμών είναι η ευημερία των μελών τους, δηλαδή η ταυτόχρονη βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής θέσης τους. Ως

εκ τούτου, στους κύριους σκοπούς του συνεταιρισμού συγκαταλέγονται οι κάτωθι (Καμενίδης, 1998):

- Προσφορά περισσότερων υπηρεσιών στα μέλη τους, όπως είναι η προμήθεια γεωργικών εφοδίων, η παραγωγή, η μεταποίηση και διάθεση αγροτικών προϊόντων καθώς και η παροχή πιστωτικών και ασφαλιστικών εργασιών
- Προσφορά καλύτερων υπηρεσιών στα μέλη τους, όπως η αγορά από γεωργούς όλης της διαθέσιμης ποσότητας των προϊόντων τους, άμεση πληρωμή των γεωργών με την πώληση των προϊόντων τους και παροχή καλύτερων εγγυήσεων στα προϊόντα
- Προσφορά διαφόρων υπηρεσιών στα μέλη τους στο ελάχιστο δυνατό κόστος, ώστε να αυξηθούν τα πραγματικά εισοδήματα των μελών τους
- Εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης στα μέλη τους, δεδομένου ότι η ποιότητα των προϊόντων που παραδίδουν οι αγρότες στους συνεταιρισμούς, πετυχαίνουν ανάλογη τιμή και ό,τι ποιότητα προϊόντων αγοράζουν οι καταναλωτές πληρώνουν την αντίστοιχη τιμή.
- Διαφύλαξη της υγείας των καταναλωτών, διότι προσφέρουν σε αυτούς αγνά και ανόθευτα προϊόντα
- Ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών τους, υπό την έννοια ότι παρέχουν συνεχή εκπαίδευση στα μέλη τους μέσα από σεμινάρια, διαλέξεις και μέσω διαφόρων άλλων δραστηριοτήτων, όπως π.χ. η έκδοση περιοδικού και εκλαϊκευμένων βιβλίων.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως στους τρόπους επίτευξης των σκοπών των συνεταιρισμών συγκαταλέγονται όσα αναφέρονται ρητά στα ανάλογα καταστατικά καθώς και στους νόμους περί συνεταιρισμών. Παρακάτω αναφέρονται οι εξής τρόποι (Καμενίδης, 1998):

- Η προμήθεια και διανομή γεωργικών εφοδίων στους αγρότες προκειμένου περί αγροτικών συνεταιρισμών, ή η προμήθεια και διάθεση καταναλωτικών αγαθών στους καταναλωτές προκειμένου για καταναλωτικούς συνεταιρισμούς.
- Η συλλογική καλλιέργεια και παραγωγή αγροτικών προϊόντων
- Η μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων
- Η άσκηση πιστωτικών εργασιών
- Η παροχή ασφάλισης στα προϊόντα και μόνιμα περιουσιακά στοιχεία των μελών τους

Σε κάθε περίπτωση γίνεται σαφές πως για την επίτευξη των σκοπών που έχουν τεθεί, απαιτούνται ειδικοί μηχανισμοί αλλά και προϋποθέσεις ώστε να συμβάλλουν στην επίτευξή τους. Ως εκ τούτου, γίνεται αντιληπτό πως (Καμενίδης, 1998):

- Η ισχυροποίηση της διαπραγματευτικής δύναμης του συνεταιρισμού αποτελεί θετική εξέλιξη, όταν η δραστηριότητα τον περιορίζει στο να διαπραγματευτεί με τρίτους τους όρους του εμπορίου κατά τις συναλλαγές του. Ως εκ τούτου, όσο μεγαλύτερη είναι η διαπραγματευτική δύναμη ενός συνεταιρισμού, τόσο καλύτερες τιμές μπορεί να πετύχει για τα προϊόντα που πουλά ή αγοράζει. Δηλαδή, μέσω της ισχυρής διαπραγματευτικής δύναμης ο συνεταιρισμός μπορεί να συμβάλει στην αποτροπή της εκμετάλλευσης των μελών του, αλλά και στην ουσιαστική ευημερία τους
- Η επίτευξη μεγαλύτερων οικονομιών κλίμακας, δύναται να συμβάλλουν στη μείωση του συνολικού κόστους και ως εκ τούτου στη βελτίωση της αποδοτικότητας του συνεταιρισμού. Δηλαδή, η μαζική παραγωγή δημιουργεί προϋποθέσεις για ανταγωνιστικότητα και ως εκ τούτου για αυξημένα εισοδήματα των μελών του συνεταιρισμού.

- Ο μεγάλος αριθμός των μελών του συνεταιρισμού αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση καθώς πρόκειται για παράγοντα που συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης του συνεταιρισμού
- Ο μεγάλος όγκος συναλλαγών του κάθε μέλους με το συνεταιρισμό, αποτελεί εργαλείο για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας
- Η ορθολογική οργάνωση και η αξιοκρατική στελέχωση του συνεταιρισμού επιτυγχάνεται η αποδοτική λειτουργία του συνεταιρισμού και υπό αυτήν την έννοια ο συνεταιρισμός προσφέρει το μεγαλύτερο δυνατό έργο με χαμηλότερο κόστος.
- Η επαρκής χρηματοδότησή του συμβάλλει στην απρόσκοπτη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του και ως εκ τούτου ο συνεταιρισμός έχει τη δυνατότητα να υλοποιήσει έγκαιρα και πετυχημένα τις αρμοδιότητές τους.

2.3. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η διάκριση των συνεταιρισμών διαφέρει από χώρα σε χώρα ανάλογα με τη δομή της οικονομίας, των παραγωγικών τομέων και ανάλογα με την ανάπτυξη του συνεργατισμού στις επιμέρους κατευθύνσεις. Μάλιστα, συχνά στις ευρωπαϊκές χώρες εμφανίζονται συνεταιρισμοί που ασκούν τραπεζικές εργασίες και έχουν ιδρύσει περιφερειακές είτε εθνικού επιπέδου συνεταιριστικές τράπεζες.

Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία των συνεταιρισμών με τις διαφορετικές κατευθύνσεις αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των σχετικών αναγκών. Η γενική διάκριση των συνεταιρισμών γίνεται βάσει των κάτωθι κριτηρίων (Κορρές, 1999):

- Βάσει των πληθυσμιακών ομάδων που εξυπηρετούν: Σύμφωνα με το συγκεκριμένο κριτήριο διακρίνουμε τους συνεταιρισμούς σε αστικούς, ημιαστικούς και αγροτικούς συνεταιρισμούς.

- Με βάση το χώρο δραστηριοποίησής τους διακρίνουμε τους συνεταιρισμούς σε τοπικούς (είτε πρωτοβάθμιους), περιφερειακούς (είτε δευτεροβάθμιους), εθνικούς (είτε τριτοβάθμιους) και τέλος σε διεθνείς συνεταιρισμούς
- Με βάση το κύριο αντικείμενό τους, διακρίνουμε τους συνεταιρισμούς σε προμηθευτικούς, εμπορικούς και παραγωγικούς
- Με βάση τον τρόπο ίδρυσής τους διακρίνουμε τους συνεταιρισμούς σε ελεύθερους και αναγκαστικούς

Ουσιαστικά οι δύο κύριες κατηγορίες των συνεταιρισμών είναι οι αγροτικοί και οι αστικοί συνεταιρισμοί.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται σε:

- Ελεύθερους συνεταιρισμούς που αποτελούν την πλειοψηφία και πηγάζει η διάκριση από το καταστατικό τους. Στη συγκεκριμένη κατηγορία εμφανίζονται οι υποκατηγορίες:
 - Πιστωτικοί συνεταιρισμοί με επιδίωξη την εξεύρεση κεφαλαίων για τη δανειοδότηση των μελών τους
 - Προμηθευτικοί συνεταιρισμοί με κύρια επιδίωξη την πώληση των προϊόντων τους και την εξασφάλιση καλύτερων δυνατών όρων κατά τη διάθεση των προϊόντων των μελών τους
 - Παραγωγικοί συνεταιρισμοί που προωθούν τη συνεργασία των μελών τους σε μία είτε περισσότερες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Μάλιστα, ως παραγωγικοί συνεταιρισμοί χαρακτηρίζονται οι ολιγάριθμοι συνεταιρισμοί ομαδικής καλλιέργειας και εκτροφής ζώων που προέρχονται από τη συνένωση των εκμεταλλεύσεων των μελών σε μία κοινή εκμετάλλευση.

- Οι συνεταιρισμοί διαφόρων σκοπών που περιλαμβάνονται κυρίως οι μελισσοκομικοί συνεταιρισμοί ή συνεταιρισμοί εξαγοράς και ενοικίασης γης
 - Οι αλιευτικοί συνεταιρισμοί που προϋποθέτουν ομαδική εργασία και διεύθυνση των συνεταιρισμών
- Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί που δημιουργήθηκαν με νόμους και αναφέρονται σε συγκεκριμένα προϊόντα ορισμένων περιοχών είτε σε καθορισμένες δραστηριότητες. Στην κατηγορία αυτήν περιλαμβάνονται:
- Οι οινοποιητικοί συνεταιρισμοί, όπως κρασιών της Σάμου καθώς και άλλων περιοχών
 - Οι συνεταιρισμοί προστασίας των προϊόντων Σαντορίνης
 - Οι συνεταιρισμοί των παραγωγών μαστίχας Χίου
 - Οι συνεταιρισμοί των παραγωγών κίτρων της Κρήτης
 - Οι συνεταιρισμοί των παραγωγών κρόκου
 - Οι συνεταιρισμοί για την διαχείριση των λιβαδιών και των δασών

Από την άλλη πλευρά, οι αστικοί συνεταιρισμοί διαχωρίζονται στις κάτωθι κατηγορίες:

- Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί που επιδιώκουν να δώσουν μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη στο εισόδημα των μελών τους, προμηθεύοντας τα με αγαθά και υπηρεσίες σε καλύτερη ποιότητα και σε χαμηλότερη τιμή
- Οι επαγγελματοβιοτεχνικοί συνεταιρισμοί, όπου οι επαγγελματίες και οι βιοτέχνες ιδρύουν συνεταιρισμούς που στην απλούστερη μορφή τους αναλαμβάνουν τον εφοδιασμό των μελών τους σε πρώτες ύλες είτε προϊόντα που χρειάζονται για την άσκηση των επαγγελμάτων τους, υποκαθιστώντας έτσι το ιδιωτικό εμπόριο και αποφεύγοντας τις επιβαρύνσεις διαμεσολάβησης
- Οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί που επιδιώκουν την από κοινού αγορά γης και την από κοινού κατασκευή κατοικιών για τα μέλη που καταθέτουν για το σκοπό αυτό τις οικονομίες τους στο συνεταιρισμό.
- Οι συνεταιρισμοί εργατών, όπου τα μέλη μπορούν να είναι εργαζόμενοι και επιχειρηματίες ταυτόχρονα και που προσφέρουν το κεφάλαιο του συνεταιρισμού και την εργοδοσία τους για παραγωγή προϊόντων και διάθεσή τους στην αγορά έτσι ώστε στη διαδικασία αυτήν να μην περιλαμβάνονται τρίτοι.

3^ο Κεφάλαιο

3.1. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η συνεταιριστική Νομοθεσία στην Ελλάδα αρχίζει από το 1915 και ως σήμερα έχουν ψηφιστεί τέσσερις συνεταιριστικοί νόμοι. Ένας από αυτούς αφορά τα δύο είδη συνεταιρισμών (αγροτικούς και αστικούς), οι δύο αναφέρονται στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και ο τέταρτος αφορά τους αστικούς συνεταιρισμούς. Ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος στη χώρα μας είναι ο Νόμος 602/1915 «Περί Συνεταιρισμών» και αφορά την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία κάθε είδους συνεταιρισμού, αγροτικού και αστικού. Ο δεύτερος συνεταιριστικός νόμος 921/1979 «Περί Αγροτικών Συνεταιρισμών» αναφέρεται στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία μόνον των γεωργικών συνεταιρισμών. Ο τρίτος συνεταιριστικός Νόμος 1541/1985 «για τις αγροτικές συνεταιριστικές Οργανώσεις» αφορά και αυτός την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών, αντικαθιστώντας τον προηγούμενο νόμο (921/1979) Ο τέταρτος συνεταιριστικός Νόμος 19667/1986 για τους «Αστικούς Συνεταιρισμούς» αναφέρεται στην ίδρυση και λειτουργία μόνον των αστικών συνεταιρισμών, των βιοτεχνικών, των τουριστικών κ.α.(Καμενίδης, 1998). Μάλιστα, ο νόμος 1257/1982 δεν θεωρείται ως αυτόνομος νόμος, αλλά ως τροποποιητικός του Νόμου 921/1979, αφού αφορά μόνον την τροποποίηση συγκεκριμένων άρθρων του νόμου και αναφέρεται στην εκλογική διαδικασία ανάδειξης διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων.

Νόμος 921/1979:

- Αφορά αποκλειστικά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και θεσπίστηκε κατόπιν απαίτησης του αγροτικού κόσμου για βελτίωση του Νόμου 602/1915
- Επιτρέπει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς να «αναλάβουν κάθε δραστηριότητα που ανάγεται στα πλαίσια του γεωργικού επαγγέλματος και προβλέπεται από το καταστατικό τους για την εξυπηρέτηση και προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας και την εξύψωση του κοινωνικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου των γεωργών – μελών τους»
- Για τη σύσταση του γεωργικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον δέκα άτομα, όμως για τη σύσταση και δεύτερου συνεταιρισμού στο ίδιο χωριό απαιτούνται 100 άτομα
- Επιτρέπει (δεν απαγορεύει) την ύπαρξη περισσότερων από έναν γεωργικών συνεταιρισμών σε ένα χωριό ή περισσότερων από μία Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών σε έναν Νομό.
- Μέλη συνεταιρισμού – φυσικά πρόσωπα άνω των 18 ετών που ασκούν τη γεωργία ως κύριο ή ως δευτερεύον επάγγελμα
- Ύψος συνεταιριστικής μερίδας τουλάχιστον 5000 δρχ. και σε ακριτικές περιοχές – νησιά 2500δρχ.

Νόμος 1541/1985

- Αφορά τις «Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις» και είναι ο δεύτερος νόμος που αφορά αποκλειστικά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και αντικατέστησε τον προγενέστερο νόμο 921/1979.
- Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορούν να αναλάβουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που αποσκοπεί στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη

- Για τη σύσταση απαιτούνται τουλάχιστον πενήντα άτομα και μόνο για την σύσταση συνεταιρισμού ειδικού σκοπού, ο ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών είναι είκοσι.
- Δεν απαιτείται ίδρυση και δεύτερου αγροτικού συνεταιρισμού στο ίδιο χωριό ή δεύτερης ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών στον ίδιο νομό. Σε όσα χωριά υπάρχουν περισσότεροι από ένας συνεταιρισμοί και σε όσους νομούς περισσότερες από μία Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών συγχωνεύονται. Από τον κανόνα υπάρχουν εξαιρέσεις όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι.
- Μέλη συνεταιρισμού φυσικά πρόσωπα που διακρίνονται σε τακτικά και ειδικά μέλη. Δεν επιτρέπεται σε νομικά πρόσωπα να γίνουν μέλη
- Ύψος συνεταιριστικής μερίδας τουλάχιστον 25.000 δρχ, και σε ειδικές περιοχές 10.000 δρχ.
- Για την ανάδειξη μελών Διοικητικού Συμβουλίου ή του εποπτικού συμβουλίου χρησιμοποιείται το σύστημα των συνδυασμών και δικαίωμα εκλογής έχουν μόνον τα τακτικά μέλη
- Η εκπροσώπηση των μελών του συνεταιρισμού στις γενικές συνελεύσεις είναι μόνο αυτοπρόσωπη. Απαγορεύεται η εξουσιοδότηση.

Νόμος 1667/1986:

- Νόμος για τους αστικούς συνεταιρισμούς, είναι ο πρώτος και μοναδικός συνεταιριστικός νόμος που αναφέρεται αποκλειστικά στους αστικούς συνεταιρισμούς.
- «Αστικός συνεταιρισμός είναι εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής

οικονομίας, αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών του στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μια κοινή επιχείρηση

- Αστικοί συνεταιρισμοί είναι κυρίως: παραγωγικοί, καταναλωτικοί, προμηθευτικοί, πιστωτικοί, μεταφορικοί, τουριστικοί
- Για τη σύσταση αστικού συνεταιρισμού απαιτούνται τουλάχιστον (15) πρόσωπα και η εγγραφή νέων μελών εγκρίνεται από την επόμενη γενική συνέλευση
- Η εκλογή μελών του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου γίνεται είτε με ενιαίο ψηφοδέλτιο ή με ψηφοδέλτια συνδυασμών
- Η εποπτεία των αστικών συνεταιρισμών ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών

Νόμος 2169/1993:

- Αφορά αποκλειστικά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και αντικατέστησε τον νόμο 1541/1985
- Οι Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις μπορούν να αναλάβουν οποιαδήποτε δραστηριότητα για την επίτευξη του σκοπού τους, δηλαδή:
 - Παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων
 - Παραγωγή και προμήθεια των γεωργικών εφοδίων
 - Κατασκευή και προμήθεια των μέσων αγροτικής παραγωγής και βιοτικής ανάγκης
- Για τη σύσταση απαιτούνται τουλάχιστον (20) άτομα
- Οι εκλογές για ανάδειξη του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου διεξάγονται με ενιαία ψηφοδέλτιο

Νόμος 2810/2000:

- Αφορά τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και παρουσιάζει εξέλιξη βασικών σημείων της νομοθεσίας για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.
- Σύμφωνα με το πρώτο άρθρο του νόμου 2810/2000 αναφέρεται ο ορισμός του συνεταιρισμού ως εξής: «Η Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση (Α.Σ.Ο.) είναι αυτόνομη ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά και επιδιώκει, με την αμοιβαία βοήθεια των μελών της, την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. .. Οι Α.Σ.Ο αναπτύσσουν κάθε είδους δραστηριότητα για την επίτευξη των σκοπών τους στο πλαίσιο του νόμου και του καταστατικού τους».
- Ουσιαστικά, ο ορισμός είναι σχεδόν ταυτόσημος με τον ορισμό που περιέχεται στη Δήλωση της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης για την Ταυτότητα των Συνεταιρισμών και έτσι δίνεται λύση στο πρόβλημα της πολυμορφίας των ορισμών για τους συνεταιρισμούς που υπήρχαν όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και Διεθνώς.
- «Για τη σύσταση του αγροτικού συνεταιρισμού απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή από επτά μέλη τουλάχιστον, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 του νόμου καθώς και η έγκρισή του από το Ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού». Με βάση το συγκεκριμένο άρθρο γίνεται αντιληπτό ότι χρειάστηκαν είκοσι χρόνια αναφορικά με τη θέσπιση του ελάχιστου αριθμού ιδρυτικών μελών των αγροτικών συνεταιρισμών, ώστε να διαλυθούν οι ψευδαισθήσεις ότι με τον καθορισμό μεγάλου αριθμού ιδρυτικών μελών αποφεύγεται η πολυδιάσπαση και δημιουργούνται μεγάλοι συνεταιρισμοί.
- Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν φυσικά πρόσωπα που έχουν πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολούνται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, πληρούν τους όρους τους καταστατικού και αποδέχονται να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του. Εφόσον προβλέπεται

από το καταστατικό μπορεί να γίνουν μέλη του συνεταιρισμού νομικά πρόσωπα που έχουν ως καταστατικό σκοπό την άσκηση επιχείρησης αγροτικής παραγωγής, η οποία εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού.

3.2. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ως προς την αναγνώριση των συνεταιρισμών, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί και γενικότερα οι συνεταιριστικές οργανώσεις δεν αποτέλεσαν φορείς με ειδική μεταχείριση από το κοινοτικό καθεστώς. Μάλιστα, η συνθήκη της Ρώμης αναφέρεται στους συνεταιρισμούς μόνον στο άρθρο 58, ως προς το δικαίωμα εγκατάστασής τους και χαρακτηριστικά αναφέρει « Οι εταιρείες νοούνται οι εταιρείες αστικού ή εμπορικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση εκείνες που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό». Αποτέλεσμα της παραπάνω διατύπωσης είναι το να κατατάσσονται οι συνεταιρισμοί στα νομικά πρόσωπα που έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Πάντως, η πρώτη ενασχόληση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τους συνεταιρισμούς έγινε επί ΕΟΚ το 1962 και αφορούσε θέματα ανταγωνισμού βάσει των οποίων θεωρούν ως ασυμβίβαστες προς την κοινή αγορά τις συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και κυρίως εκείνες που συνίστανται (Παπαγεωργίου, 2004):

- Στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής
- Στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων
- Στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού
- Στην εφαρμογή άνισων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι εμπορικών συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό

- Στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνθήκες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Μάλιστα, στο πλαίσιο αυτό και δεδομένου ότι οι γεωργοί αναλαμβάνουν συλλογικές δραστηριότητες, χρησιμοποιήθηκε από την κοινότητα ο ευρύτερος όρος των «Ομάδων Παραγωγής» ώστε να καλύπτεται κάθε νομική μορφή συλλογικής δράσης. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινότητα επιδίωξε την ενδυνάμωση των ομάδων παραγωγών με τη χορήγηση κινήτρων ίδρυσης και πρώτης λειτουργίας με σκοπό την καλύτερη οργάνωση της προσφοράς γεωργικών προϊόντων. Στην κατεύθυνση αυτήν σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο τη συντριπτική πλειοψηφία των ομάδων παραγωγών αποτέλεσαν οι συνεταιρισμοί.

Στο πλαίσιο αυτό για να αναγνωρισθεί ένας συλλογικός φορέας ως ομάδα παραγωγών και για να αναλάβει τον προβλεπόμενο ρόλο πρέπει να πληροί ορισμένους όρους. Οι όροι αυτοί κατά κανόνα είναι (Παπαγεωργίου, 2004):

- Να συμβάλλει η ομάδα παραγωγών, με τις δραστηριότητες για τις οποίες έχει ζητήσει να αναγνωρισθεί, στην επίτευξη των στόχων του άρθρου 39 της Συνθήκης
- Να καθορίζει και να εφαρμόζει κοινούς κανόνες για την παραγωγή και διάθεση των προϊόντων στην αγορά
- Να προβλέπει στο καταστατικό την υποχρέωση των παραγωγών που είναι μέλη και των ομάδων που είναι μέλη ενώσεων να διοχετεύουν στην αγορά το σύνολο της παραγωγής τους σύμφωνα με τους κανόνες της ομάδας ή της ένωσης
- Να δεσμεύει τα μέλη ότι θα παραμείνουν στην ομάδα επί τρία χρόνια τουλάχιστον
- Να παρέχει αποδείξεις επαρκούς οικονομικής δραστηριότητας
- Να αποκλείει κάθε διάκριση που είναι αντίθετη με τη λειτουργία της κοινής αγοράς και κάθε διάκριση που συνδέεται με την υπηκοότητα ή τον τόπο εγκατάστασης
- Να έχει νομική προσωπικότητα ή επαρκή ικανότητα δικαίου

- Να τηρεί χωριστά λογιστικά βιβλία για τις δραστηριότητες για τις οποίες αναγνωρίζεται
- Να μην κατέχει δεσπόζουσα θέση στην κοινή αγορά, εκτός αν αυτό είναι αναγκαίο για την επιδίωξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης.

Σε κάθε περίπτωση το Ευρωκοινοβούλιο παρουσίασε τρεις εκθέσεις για τους συνεταιρισμούς, οι οποίες πήραν τα ονόματα των συντακτών τους και είχαν ως κύρια σημεία τα κάτωθι:

- Έκθεση K – H. MIHR, με τίτλο «Η συνεταιριστική κίνηση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» συντάχθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων το 1982 και προέβλεπε:
 - Ότι πρέπει να δοθεί περισσότερη σημασία στους συνεταιρισμούς από τα κράτη – μέλη και από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας, καθόσον οι συνεταιρισμοί κατέχουν σημαντική θέση στη ζωή της κοινωνίας
 - Ότι οι συνεταιρισμοί έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και στη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης
 - Ότι η κοινωνική αξία των οικονομικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών είναι αναμφισβήτητη και συνεπώς είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας να ενθαρρύνει τη συνεταιριστική μορφή δραστηριότητας, όπου υπάρχουν δυνατότητες επιτυχούς προσαρμογής τους στους στόχους της Κοινοτικής Πολιτικής και δε θίγεται ο υγιής και αποτελεσματικός ανταγωνισμός
 - Ότι η κοινότητα όφειλε ίσως να διευκολύνει την ίδρυση βιομηχανικών και βιοτεχνικών συνεταιρισμών και τη μετατροπή των επιχειρήσεων που απειλούνται από κρίση σε συνεταιρισμούς
 - Ότι η επιτροπή της ΕΟΚ πρέπει να εξετάσει τις δυνατότητες χορήγησης στους συνεταιρισμούς και στις ενώσεις τους, υλικής και τεχνικής βοήθειας για τις δραστηριότητές τους στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την προώθηση, καθώς και διαθεσιμότητας κεφαλαίων για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταξύ των οποίων και συνεταιριστικής μορφής.

- Έκθεση Π. Αυγερινού με τίτλο « Η συμβολή των συνεταιρισμών στην περιφερειακή ανάπτυξη» που συντάχθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής Περιφερειακής Πολιτικής και Χωροταξίας, το 1985 και προέβλεπε:
- Ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο ιδιαίτερα στις ασθενέστερες οικονομικά περιοχές, με τη δημιουργία απασχολήσεων, ποικίλης μορφής κοινωνικοοικονομικών υποδομών, δευτερευουσών και τριτευουσών δραστηριοτήτων, καθώς και με τη συγκράτηση του πληθυσμού και την επένδυση του κοινωνικού πλεονάσματος στον τόπο παραγωγής του
 - Ότι κατά την τελευταία δεκαετία, όπου εξακολουθεί να αυξάνεται η ανεργία, οι συνεταιρισμοί υπήρξαν εκείνοι που κατόρθωσαν να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις και να προσφέρουν νέες απασχολήσεις, καθώς και να διατηρήσουν σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας
 - Ότι με την άμεση συμμετοχή των μελών του συνεταιρισμού στο οικονομικό γίνεσθαι της επιχείρησης αυξάνεται η παραγωγικότητά της. Αυτό συμβάλει τόσο σε ένα πιο ουσιαστικό οικονομικό αποτέλεσμα όσο και στην αποδοτικότερη συμμετοχή του πληθυσμού στα κοινά συμφέροντα του τόπου, γεγονός που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, ιδιαίτερα των οικονομικά ασθενέστερων περιοχών
 - Ότι ζητείται από την Επιτροπή να εφαρμοστεί ένα κοινοτικό αναπτυξιακό πρόγραμμα σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές με σκοπό τη διάδοση της συνεταιριστικής ιδέας και την ίδρυση συνεταιρισμών του αγροτικού τομέα
- Έκθεση R. Trivelli με τίτλο « Οι συνεταιρισμοί και η Συνεταιριστική Κίνηση στην Αναπτυξιακή Πολιτική και τη συνεργασία που συντάχθηκε το 1988 και προέβλεπε:
- Ότι η συνεταιριστική επιχείρηση είναι κατάλληλο μέσο για την εξασφάλιση μιας ολοκληρωμένης ανάπτυξης, ικανής να καλύψει το σύνολο των άμεσων αναγκών των πληθυσμών

- Ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη (σ.σ. αναφέρεται στις αναπτυσσόμενες χώρες) πρέπει, στις εθνικές πολιτικές που καταρτίζουν να οριοθετούν σαφώς τους ρόλους της κυβέρνησης και του συνεταιριστικού κινήματος και ότι η αυτονομία των συνεταιρισμών πρέπει να αναγνωριστεί πλήρως και να γίνεται σεβαστή
- Ότι πρέπει να κινητοποιηθούν πρώτα οι υφιστάμενοι τοπικοί πόροι, προτού γίνει προσφυγή στην εξωτερική οικονομική βοήθεια, η οποία θα πρέπει να συμπληρώνει και ουδέποτε να υποκαθιστά τις συνεισφορές των μελών των συνεταιρισμών
- Ότι το έργο της κατάρτισης πρέπει να υλοποιηθεί πριν από τη δημιουργία συνεταιρισμών και να αποτελεί μια συνεχή διαδικασία, της οποίας επιλαμβάνονται εξειδικευμένοι φορείς.

Στο πλαίσιο αυτό, από τα μέσα της δεκαετίας του '70 είχαν αρχίσει συζητήσεις για τη δημιουργία ενός ενιαίου καταστατικού για τους συνεταιρισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ώστε να επιτευχθεί ομοιομορφία καταστατικών στον Ευρωπαϊκό χώρο. Συγκεκριμένα, η προοπτική της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς από 1/1/93 έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη δημιουργίας ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου, για τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών που είχαν έδρα σε διαφορετικές κοινοτικές χώρες και υπόκεινται στις νομοθεσίες των χωρών τους. Ως εκ τούτου, θεσπίστηκε ένα Καταστατικό Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, το οποίο δεν θα υποκαθιστά τις εθνικές νομοθεσίες αλλά μόνο θα ρυθμίζει θέματα διακρατικών συνεταιρισμών. Ορισμένα χαρακτηριστικά του καταστατικού δίνονται παρακάτω (Παπαγεωργίου, 2004) :

- Σύσταση από πέντε τουλάχιστον πρόσωπα σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού
- Ελάχιστο κεφάλαιο 30.000 ευρώ (το αντίστοιχο για την εταιρεία είναι 100.000 ευρώ)
- Οι μερίδες είναι ονομαστικές και ίσης ονομαστικής αξίας. Το καταστατικό ορίζει τον απαιτούμενο ελάχιστο αριθμό μερίδων για την απόκτηση της

ιδιότητας του μέλους. Πρόσθετες μερίδες μπορούν να αποκτηθούν από εξατομίκευση πλεονασμάτων. Μέλη επενδυτές, χωρίς δικαίωμα ψήφου, μπορούν να γίνουν δεκτά, εφόσον προβλέπεται από το καταστατικό. Οι μερίδες είναι διαπραγματεύσιμες και μεταβιβάσιμες μεταξύ των μελών

- Η εγγραφή νέων μελών αποφασίζεται από το διευθυντικό ή το διοικητικό όργανο, ανάλογα με τον τρόπο διοίκησης του συνεταιρισμού. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης εγγραφής είναι δυνατή η προσβολή της απόφασης ενώπιον της πρώτης γενικής συνέλευσης. Ανάλογα ισχύουν για τη διαγραφή
- Το καταστατικό μπορεί να ορίζει πρόσθετους όρους για την είσοδο νέων μελών, όπως κάλυψη ορισμένου τμήματος του κεφαλαίου ή όρους σχετικούς με το σκοπό του συνεταιρισμού.
- Κατά την αποχώρηση μέλους επιστρέφεται το μερίδιο συμμετοχής στο κεφάλαιο, μειωμένο στην περίπτωση ζημιών
- Η διοίκηση του συνεταιρισμού γίνεται με τι δυαδικό ή με το μονιστικό σύστημα. Το δυαδικό σύστημα προβλέπει την ύπαρξη οργάνου διεύθυνσης και οργάνου εποπτείας. Τα μέλη του οργάνου διεύθυνσης διορίζονται και ανακαλούνται από το όργανο εποπτείας. Τα μέλη του οργάνου εποπτείας διορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση. Στο όργανο εποπτείας μπορούν να συμμετέχουν μέλη μη χρήστες (επενδυτές) μέχρι του $\frac{1}{4}$ του αριθμού των μελών του. Στο μονιστικό σύστημα υπάρχει όργανο διοίκησης, το οποίο ασκεί τη διαχείριση του συνεταιρισμού και του οποίου τα μέλη διορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση. Το όργανο διοίκησης μπορεί να ανατεθεί σε ένα ή περισσότερα από τα μέλη του την εξουσία διαχείρισης του συνεταιρισμού. Μπορεί, επίσης, να αναθέτει σε ένα ή περισσότερα φυσικά πρόσωπα, που δεν είναι μέλη του οργάνου, ορισμένες διαχειριστικές αρμοδιότητες, οι οποίες είναι ανακλητές ανά πάσα στιγμή

- Τα μέλη του οργάνου διεύθυνσης, εποπτείας ή διοίκησης ευθύνονται για τις ζημιές που υφίσταται ο συνεταιρισμός και συνέπεια παραβίασης των υποχρεώσεων τους κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους
- Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει την καταβολή επιστροφής στα μέλη ανάλογα με τις πράξεις που έχουν διενεργήσει με το συνεταιρισμό ή ανάλογα με την εργασία την οποία παρέχουν, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία στο κράτος στο οποίο έχει την έδρα του ο συνεταιρισμός
- Το καταστατικό ορίζει τους κανόνες χρησιμοποίησης των κερδών κάθε συνεταιριστικής χρήσης. Πριν από κάθε άλλη χρησιμοποίηση προβλέπει τη σύσταση νόμιμων αποθεματικών μέσω εισφοράς επί των κερδών. Τα απερχόμενα μέλη δεν έχουν κανένα δικαίωμα επί των ποσών που χρησιμοποιούνται με τον τρόπο αυτά για τα νόμιμα αποθεματικά
- Τα κέρδη ορίζονται ως το ποσό που προκύπτει, αν από το πλεόνασμα αφαιρεθούν οι εισφορές στο αποθεματικό, οι επιστροφές στα μέλη (αναφέρονται ως μερίσματα) και οι μεταφερόμενες ζημιές και στη συνέχεια προστεθούν τα μεταφερόμενα πλεονάσματα και τα αντλούμενα από το αποθεματικό οφέλη
- Κάθε μέλος διαθέτει μία ψήφο. Είναι, όμως δυνατό να διαθέσει περισσότερες ψήφους (μέχρι 5 ή μέχρι το πολύ 30% του συνόλου), ανάλογα με τη συμμετοχή του στην συνεταιριστική δραστηριότητα ή με άλλο κριτήριο αλλά όχι ανάλογα με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο. Αν τα μέλη είναι μόνο συνεταιρισμοί, κριτήριο μπορεί να είναι η συμμετοχή στη συνεταιριστική δραστηριότητα ή η συμμετοχή στο κεφάλαιο ή ο αριθμός των μελών. Στους χρηματοπιστωτικούς συνεταιρισμούς οι πρόσθετες ψήφοι αποκτώνται ανάλογα με τη συμμετοχή στις δραστηριότητες και στο κεφάλαιο. Αν παρέχονται ψήφοι στους επενδυτές, αυτές δεν μπορεί να είναι περισσότερες από 25% του συνόλου των ψήφων.

- Η διάρκεια της θητείας των οργάνων διοίκησης δεν μπορεί να υπερβαίνει την βετία. Τα μέλη είναι επανεκλέξιμα.
- Απαρτία υπάρχει, όταν υπάρχουν ή εκπροσωπούνται τα μισά, τουλάχιστον μέλη. Η ίδια απαρτία είναι αναγκαία και για συνελεύσεις που έχουν ως θέμα την τροποποίηση του καταστατικού. Αν δεν επιτευχθεί απαρτία, η επαναληπτική γενική συνέλευση θα έχει απαρτία οσαδήποτε και εάν είναι τα παρόντα μέλη.
- Η απαιτούμενη πλειοψηφία για λήψη αποφάσεων είναι η απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και εκπροσωπούμενων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Για τροποποίηση του καταστατικού απαιτείται πλειοψηφία 2/3.
- Το καταστατικό ορίζει το μέγιστο αριθμό εξουσιοδοτήσεων κατά εντολοδόχο.
- Αν ο αριθμός μελών υπερβαίνει τα 500, υπάρχει η δυνατότητα τομεακών ή τμηματικών συνελεύσεων
- Σε περίπτωση διάλυσης και εκκαθάρισης το απομένον καθαρό ενεργητικό διατίθεται αφίλοκερδώς ή όπως ορίζει το καταστατικό.

3.3. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι παγκόσμιο φαινόμενο και η φιλοσοφία βάσει των οποίων λειτουργούν τους καταξίωσε σε παγκόσμια κλίμακα σαν χρησιμότετους οικονομικοκοινωνικούς θεσμούς, που μπορούν να συμβάλλουν όχι μόνον στην ευημερία των μελών τους, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας (Καμενίδης, 1998).

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στη Δανία έχουν ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό και συγκεκριμένα το γεγονός ότι στη Δανία δεν υπάρχει ειδικός Συνεταιριστικός Νόμος που να διέπει τη δημιουργία και τη λειτουργία τους. Συνεπώς, η ελευθερία για τη

δημιουργία συνεταιρισμών εκπηγάξει από το Σύνταγμα της χώρας. Μόνον σε ορισμένους ειδικούς νόμους, όπως ο Νόμος για τις εταιρείες, περιλαμβάνονται μερικές συνεταιριστικές αρχές για να διακρίνουν τους συνεταιρισμούς από τις άλλες επιχειρήσεις.

Μάλιστα, ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των συνεταιρισμών στη Δανία είναι ότι έχουν αναπτυχθεί κλαδικά (κρέατα, γαλακτοκομικά προϊόντα κ.α..) και λειτουργικά καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα ή το λιγότερο μια μεγάλη περιφέρεια. Στις σπουδαιότερες συνεταιριστικές οργανώσεις της Δανίας είναι οι γαλακτοκομικοί συνεταιρισμοί, οι κτηνοτροφικοί εμπορικοί συνεταιρισμοί, η ομοσπονδία Δανικών Συνεταιριστικών Εργοστασίων και ο Δανικός Συνεταιρισμός Γεωργικών Εφοδίων. Μάλιστα, στους γαλακτοκομικούς συνεταιρισμούς και στα συνεταιριστικά εργοστάσια μπέικον τα μέλη είναι υποχρεωμένα να παραδίδουν στη συνεταιριστική οργάνωση όλη την ποσότητα που παράγουν.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί στην Ολλανδία είναι απλού σκοπού, δηλαδή πραγματοποιούν μόνο μία δραστηριότητα και μάλιστα ενός προϊόντος ή μιας ομάδας συγγενών προϊόντων. Ως εκ τούτου υπάρχουν συνεταιρισμοί μεταποίησης και εμπορίας γάλακτος, συνεταιρισμοί εμπορίας ζώων και κρεάτων, συνεταιρισμοί εμπορίας φρούτων και λαχανικών, πιστωτικοί συνεταιρισμοί, ασφαλιστικοί, προμηθευτικοί κ.α.. Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, ενώ αναπτύχθηκαν μόνοι τους και χωρίς καμία βοήθεια από την Κυβέρνηση, παίζουν σημαντικό ρόλο για την εθνική οικονομία. Μάλιστα το 1980 το 55% της συνολικής αξίας της γεωργικής παραγωγής στην Ολλανδία είχε μεταποιηθεί και πωληθεί από τους συνεταιρισμούς, ενώ για κάποια προϊόντα η συμμετοχή των αγροτικών συνεταιρισμών είναι πολύ μεγάλη. Ακόμη, για το ίδιο έτος το 90% των γεωργικών δανείων χορηγήθηκε μέσω συνεταιριστικών τραπεζών αγροτικής πίστης.

Στην Γαλλία, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί λειτουργούν βάσει νόμου του 1972. Μάλιστα, εφαρμόζουν την αρχή της αποκλειστικότητας που σημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν να συναλλάσσονται μόνο με τα μέλη τους και μόνο μέχρι 20% του συνολικού κύκλου εργασιών μπορούν να συναλλάσσονται με μη μέλη. Η αγροτική συνεταιριστική πίστη είναι εξαιρετικά ανεπτυγμένη στη Γαλλία. Μάλιστα, οι γαλλικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί συμμετέχουν αποφασιστικά στην εμπορία πολλών αγροτικών προϊόντων. Στο πλαίσιο αυτό, το 1981 εμπορεύονταν το 67% της

συνολικής παραγωγής σιτηρών, το 64% της παραγωγής χοιρινού κρέατος και το 52% της παραγωγής γάλακτος.

3.4. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί κυρίως διενεργούν εργασίες, προμηθευτικές, εμπορίας γεωργικών προϊόντων, μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και παροχής αγροτικής πίστης. Συγκεκριμένα (Παπαγεωργίου, 2004):

- Προμηθευτικές εργασίες: Οι συνεταιρισμοί προμηθεύουν τα μέλη τους με γεωργικά εφόδια, όπως λιπάσματα, ζωοτροφές, σπόρους, εντομοκτόνα κ.α.. Οι ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στο χώρο των εφοδίων, αλλά έχει χαθεί το μεγάλο πλεονέκτημα του μεγέθους όσον αφορά τη διαπραγματευτική δύναμη.
- Εμπορία Γεωργικών Προϊόντων: Σε σύγκριση με άλλες χώρες η συμμετοχή ελληνικών συνεταιριστικών οργανώσεων στην εμπορία γεωργικών προϊόντων είναι σχετικά μικρή. Ακόμη, γίνεται σαφές πως η κρίση στους συνεταιρισμούς λόγω της συσσώρευσης χρεών επέφερε μείωση στα ποσοστά συμμετοχής τους στις αγορές αυτών των προϊόντων
- Μεταποίηση γεωργικών προϊόντων: Πρόκειται για το στόχο που είχαν ορισμένες συνεταιριστικές οργανώσεις να αποκτήσουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις για την επεξεργασία των προϊόντων των μελών τους.
- Συνεταιρισμοί και αγροτική πίστη: Παρά τη δραστηριοποίηση που κατά τα προγενέστερα έτη είχε η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας, γίνεται σαφές πως οι έλληνες γεωργοί είχαν ανάγκη να έχουν ένα δικό τους πιστωτικό ίδρυμα που να καλύπτεται από κεφάλαια των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Η δομή της ελληνικής αγροτικής συνεταιριστικής κίνησης, υπήρξε μέχρι το 1985 αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης του θεσμού. Η ίδρυση συνεταιρισμών σε επίπεδο κοινοτήτων ή δήμων ακολούθησε η ίδρυση ενώσεων αυτών των συνεταιρισμών και

μάλιστα η διαδικασία αυτή ξεκίνησε από το 191 και έπειτα με τη δημιουργία εθνικού επιπέδου συνεταιριστικών οργανώσεων που είναι εξειδικευμένες σε προϊόντα ή υπηρεσίες (Παπαγεωργίου, 2004). Μάλιστα, ως κορυφαία οργάνωση εκπροσώπησης και συντονισμού των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων σε εθνικό επίπεδο, ιδρύθηκε το 1935 η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ).

Τα μέλη των συνεταιριστικών πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών είναι φυσικά πρόσωπα. Είναι σαφές πως Νομικά πρόσωπα δεν επιτρέπεται να μετέχουν στους συνεταιρισμούς με βάση το Νόμο 1541/85. Σύμφωνα με το νόμο 2169/93 μπορούν να μετέχουν επίσης εκκλησιαστικά ή κοινωφελή ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ο νόμος 2810/2000 αφήνει στο καταστατικό τη δυνατότητα συμμετοχής νομικών προσώπων που ασκούν γεωργική δραστηριότητα. Στην κατεύθυνση αυτήν, οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί αποτελούν τη βάση της συνεταιριστικής κίνησης. Κατά το 2003 ο συνολικός τους αριθμός ήταν 6.488 και ο μέσος όρος μελών κατά συνεταιρισμό για το σύνολο της χώρας ήταν 112 άτομα.

Παρά τη δημοτικότητα και την απήχηση που έχουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί, η διάδοση του συνεργατισμού μεταξύ των ελλήνων αγροτών συνάντησε ορισμένα εμπόδια, κυρίως εμπόδια συντονισμού και αποδοτικότητας. Πάντως, στο 84% του συνολικού αριθμού των δήμων και κοινοτήτων λειτουργούσε ένας τουλάχιστον συνεταιρισμός, ενώ σε 1536 δήμους και κοινότητες λειτουργούν περισσότεροι του ενός συνεταιρισμοί. Τέλος, σε 644 δήμους και κοινότητες υπήρχαν δύο συνεταιρισμοί του αυτού σκοπού, σύμφωνα με στοιχεία του 1989. (Παπαγεωργίου, 2004)

Είναι σαφές πως λίγοι μόνον πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί περιορίζονται από το καταστατικό τους στην εξυπηρέτηση ενός μοναδικού σκοπού, ενώ οι περισσότεροι είναι πολλαπλού σκοπού. Στην επωνυμία τους, οι περισσότεροι συνεταιρισμοί αναφέρονται ως πιστωτικοί συνεταιρισμοί καθώς είναι γνωστό πως πριν την ίδρυση της ΑΤΕ (1929), κύριος στόχος των συνεταιρισμών ήταν η πιστωτική διευκόλυνση των μελών τους και η απαλλαγή τους από την τοκογλυφία. Μάλιστα, ανάμεσα στις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί δύναται να διακριθούν:

- Η προμήθεια γεωργικών εφοδίων (σπόροι, λιπάσματα, ζωοτροφές κ.λ.π.)

- Η λειτουργία μεταποιητικών εγκαταστάσεων, όπως ελαιουργεία κ.λ.π.
- Η εμπορία γεωργικών προϊόντων
- Η αγροτική πίστη
- Η αποθήκευση και άλλες δραστηριότητες

3.5. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ανάπτυξη του πιστωτικού συνεταιρισμού πραγματοποιήθηκε από τον 19^ο αιώνα στη Γερμανία, όπου διαμορφώθηκαν δύο τύποι πιστωτικού συνεταιρισμού και έφεραν διαφορετική επίδραση από τους πρωτεργάτες της συνεταιριστικής πίστης του Έρμαν Σούλτσε στον αστικό τομέα και του Φρειδερίκου Ραιφαιζεν στον αγροτικό τομέα.

Ουσιαστικά, η ανάπτυξη του πιστωτικού συνεταιρισμού υπήρξε αντίβαρο στο μείζον κοινωνικό πρόβλημα που δημιούργησαν στις χώρες της Ευρώπης οι Καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής. Υπό αυτήν την έννοια, γεγονότα όπως η κατάργηση της φεουδαρχίας και των λοιπών συντεχνιών, η εξάπλωση του οικονομικού φιλελευθερισμού, η ανάπτυξη του καπιταλισμού και η πρόοδος που παρουσίασε η τεχνολογία, συντέλεσαν δραστικά στην θεώρηση του κεφαλαίου ως απόλυτο ρυθμιστή της οικονομικής διαδικασίας, μιας διαδικασίας που κινούνταν με γνώμονα τις προσωπικές επιδιώξεις και το ατομικό συμφέρον. Μάλιστα, εκείνη την περίοδο λόγω τεχνολογικών μεταβολών στα μέσα παραγωγής, τα μεταφορικά μέσα και τις επικοινωνίες, σημειώθηκε μεταβολή στην οικονομική συγκρότηση της Ευρώπης. Στην κατεύθυνση αυτήν, οι μεγάλες επιχειρήσεις με χρηματοδοτικές δυνατότητες και επαρκείς πόρους εκμεταλλεύτηκαν τις νέες τεχνολογίες μειώνοντας το οριακό κόστος, ενώ από την άλλη πλευρά οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, χωρίς υψηλές κεφαλαιακές δυνατότητες, καλούνταν να επιβιώσουν σε ένα άκρως ανταγωνιστικό περιβάλλον (Κίντης, 2004).

Άμεση απόρροια του ανωτέρω, ήταν η κρίση που επήλθε στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που εκ των πραγμάτων αδυνατούσαν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της εποχής. Άλλωστε, είναι σαφές πως μόνον όσοι κατείχαν τους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους και όσοι γενικότερα μπορούσαν να προμηθευτούν τις νέες μηχανές μπορούσαν να επιβιώσουν στον σκληρό ανταγωνισμό που επικρατούσε. Στο πλαίσιο αυτό, οι μικρομεσαίοι επιχειρηματίες έπρεπε να δανεισθούν για την αγορά

μηχανών, ωστόσο δεν είχαν πρόσβαση στις εμπορικές τράπεζες, διότι αφενός δεν μπορούσα να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις για παροχή εγγυήσεων για τα δάνεια και αφετέρου οι εμπορικές τράπεζες αντιμετώπιζαν τους μικρούς επιχειρηματίες ως αφερέγγυους με αποτέλεσμα είτε να ζητούν υψηλές εγγυήσεις είτε να μην προβαίνουν στη διενέργεια πράξεως δανεισμού – χορήγησης δανείου (Τραγάκης, 1996).

Η κατάσταση αυτή, ώθησε την ανάπτυξη των περιοδευόντων δανειστών, οι οποίοι όμως ζητούσαν απροσέγγιστα επιτόκια, αλλά και των τοκογλύφων που είχαν ως αποτέλεσμα την οικονομική και κοινωνική αθλιότητα των μικρών οικονομιών.

Η παραπάνω προβληματική αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία κριτικής του καπιταλισμού, μιας κριτικής που εκφράστηκε κυρίως με δύο προσεγγίσεις τη μαρξιστική θεωρία και τη συνεταιριστική. Ως γνωστόν, η μαρξιστική θεωρία υποστήριξε την κατάργηση του καπιταλιστικού συστήματος και την αντικατάσταση αυτού με ένα σύστημα κρατικής οικονομίας, ενώ από την άλλη πλευρά, η συνεταιριστική θεωρία προέβαλε τη συνεργασία μεταξύ ανθρώπων ως ένα μέσο επίλυσης των προβλημάτων των οικονομικά αδύναμων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Σούλτσε ήταν ο πρωτεργάτης των πιστωτικών συνεταιρισμών ενώ ο Ραφαιζεν πρωτεργάτης των αγροτικών πιστωτικών συνεταιρισμών. Μάλιστα, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που βασίστηκαν στις ιδέες του Σούλτσε είχαν αποκλειστικά εμπορικού σκοπούς, ενώ οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί τύπου Ραφαιζεν σύνδεσαν του οικονομικούς σκοπούς με τις ηθικές αξίες. Σε κάθε περίπτωση, οι συνεταιριστικές ιδέες των Σούλτσε και Ραφαιζεν, δεν εφαρμόστηκαν μόνο στη Γερμανία, αλλά επεκτάθηκαν και σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες προσεγγίζοντας κάθε επαγγελματική κατηγορία, κυρίως όμως τους μικρομεσαίους επιχειρηματίες και τους επαγγελματίες στην αγροτική οικονομία (Τραγάκης, 1996).

Μάλιστα, κατά την τελευταία εικοσαετία οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί ή συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς να επιβάλουν ιδιαίτερη διαφοροποίηση στο θεσμικό τους υπόβαθρο, έχουν σημειώσει ιδιαίτερη αύξηση στη συμμετοχή που έχουν στην κοινή τραπεζική αγορά, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και στη νομισματική ενοποίηση. Στο πλαίσιο αυτό, τα

βασικά χαρακτηριστικά, οι τάσεις και οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά τις συνεταιριστικές τράπεζες δίνονται παρακάτω (Τραγάκης, 1996):

- Διεύρυνση του πεδίου των δραστηριοτήτων των συνεταιριστικών τραπεζών σε πολλές σύγχρονες χρηματοοικονομικές τεχνικές, συμβάλλοντας στη χρηματοδότηση των φορέων της οικονομικής δραστηριότητας
- Υιοθέτηση του πρότυπου τα τράπεζας πολλαπλών συναλλαγών με παράλληλη αύξηση του μεγέθους και της δομής των συνεταιριστικών πιστωτικών οργανισμών, μέσω διαδικασιών συγχωνεύσεων σε τοπικές και περιφερειακές τράπεζες
- Βελτίωση του ανταγωνισμού, χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, μείωση των προνομίων που είχαν οι συνεταιριστικές τράπεζες, όπως φορολογικές απαλλαγές, κρατικές ενισχύσεις, μονοπώλιο σε ορισμένες εργασίας κ.λπ.
- Τάση για υπαγωγή των πιστωτικών συνεταιρισμών στις αρχές και τους κανόνες της Ε.Ε. όσον αφορά τη γενικότερη τραπεζική νομοθεσία

Ως εκ τούτου, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως ο συνεταιριστικός τραπεζικός τομέας ενέχει σήμερα σπουδαίο ρόλο γενικότερα σε Ευρωπαϊκά επίπεδο καθώς οι επιχειρήσεις αυτού, αντιπροσωπεύουν:

- Μερίδιο περίπου 17% στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συνολικό ενεργητικό 1 τρις. ECU
- Περίπου 36 εκατομμύρια μέλη
- Περισσότερες από 400.000 θέσεις απασχόλησης

3.6. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο πρώτος πιστωτικός συνεταιρισμός στη χώρα μας ιδρύθηκε στη Λαμία το 1900, μάλιστα ιδρύθηκε σε μία περίοδο όπου δεν υπήρχε απόλυτη θεσμική και νομική κάλυψη των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων. Η πρώτη αυτή οργάνωση του πιστωτικού συνεταιρισμού πραγματοποιήθηκε υπό την επωνυμία « Σύλλογος των Τεχνοεργατών εν Λαμία» και αναπτύχθηκε από πρόσωπα διαφόρων επαγγελματικών ομάδων επιδιώκοντας σκοπό οικονομικό, φιλανθρωπικό και εθνικό. Ουσιαστικά, πρόκειται για τα πρώτα θεμέλια βήματα του συνεταιρισμού στη χώρα μας, που από το 1979 αναπτύχθηκε περαιτέρω, με τη σύσταση του «Αναπτυξιακού και Πιστωτικού Συνεταιρισμού Νομού Ιωαννίνων», ενώ ακολούθησε το 1984 η ίδρυση στο Ξυλόκαστρο Κονινθίας του «Αναπτυξιακού και Πιστωτικού Συνεταιρισμού Ερμής». Μάλιστα, πρόκειται για συνεταιρισμούς που στην αρχή υπαγόntonτο στο Νόμο 602/1915 περί συνεταιρισμών, ενώ εν συνεχεία διαμορφώθηκαν βάσει του Νόμου 1967/1986 περί αστικών συνεταιρισμών που προέβλεπε συγκεκριμένα και τη δυνατότητα (σύμφωνα με το άρθρο 2) στους συνεταιρισμούς να παρέχουν δάνεια, εγγυήσεις, ασφάλειες ή άλλες οικονομικές διευκολύνσεις στις τράπεζες (Κίντης, 2004).

Σε κάθε περίπτωση, η καθυστέρηση ανάπτυξης της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα μας δύναται να αποδοθεί στην μορφή και τον τρόπο οργάνωσης της ελληνικής οικονομίας, κυρίως μέσω της νομισματικής πολιτικής και της πιστωτικής οικονομίας, καθώς επίσης και στην ανάπτυξη της συνεταιριστικής ιδέας που πραγματοποιήθηκε με ιδιαίτερος βραδείς ρυθμούς. Ωστόσο, εξέλιξη σημειώθηκε το 1992 καθώς ψηφίστηκε συγκεκριμένα ο νόμος 2076 σύμφωνα με τον οποίον επιτρέπεται και προσδιορίζεται η «Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων συναφών διατάξεων».

Πάντως, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως πρόκειται για μεταρρύθμιση που έπρεπε να ενσωματωθεί στο εγχώριο δίκαιο καθώς αποτελούσε μέρος της δεύτερης τραπεζικής οδηγίας της Ε.Ο.Κ. Ως εκ τούτου, η απόφαση αυτή σε

συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό της κείμενης νομοθεσίας αποτέλεσαν προπομπή στην ανάπτυξη του συνεταιριστικού πιστωτικού θεσμού στη χώρα μας. Στο πλαίσιο αυτό, οι τρεις αστικοί συνεταιριστικοί οργανισμοί της Λαμίας, των Ιωαννίνων και της Κορινθίας διέπονταν πλέον από τις νέες κανονιστικές διατάξεις περί των συνεταιριστικών τραπεζών και δεδομένου ότι συμπλήρωναν τις απαραίτητες προϋποθέσεις που έθετε ο νόμος, κατείχαν άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος (Κίντης, 2004).

Στην κατεύθυνση οργάνωσης των συνεταιριστικών τραπεζών σε εγχώριο επίπεδο, το 1995 ιδρύθηκε η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας (Ε.Σ.Τ.Ε.) η οποία αποτελεί και μέλος της Ένωσης Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών. Σήμερα η ΕΣΤΕ αριθμεί 16 μέλη, από τα οποία τα 10 είναι Συνεταιριστικές Τράπεζες, τα 5 Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί και 1 Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα. Διοικείται από 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο, που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση των μελών ενώ ταυτόχρονα εκλέγεται και 3μελές Εποπτικό Συμβούλιο.

Συγκεκριμένα, σήμερα η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας αποτελείται από τα παρακάτω μέλη:

ΤΑΚΤΙΚΑ ΜΕΛΗ:

- Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου
- Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου
- Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας
- Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα
- Συνεταιριστική Τράπεζα Πελοποννήσου
- Συνεταιριστικά Τράπεζα Πιερίας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών
- Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων

- ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΑ ΜΕΛΗ:
- Πιστωτικό συνεταιρισμός Αιτωλοακαρνανίας
- Πιστωτικός συνεταιρισμός Άρτας
- Πιστωτικός συνεταιρισμός Βοιωτίας
- Πιστωτικός συνεταιρισμός Μαγνησίας
- Πιστωτικός συνεταιρισμός Μεγαρίδος
- Πανελλήνια Τράπεζα Α.Ε.

Σήμερα λειτουργούν 10 συνολικά Συνεταιριστικές Τράπεζες από τις οι 4 Συνεταιριστικές Τράπεζες έχουν άδεια λειτουργίας σ' επίπεδο Επικράτειας. Παράλληλα, λειτουργούν 5 Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί οι οποίοι εκτός των προσπαθειών για μετεξέλιξη τους σε Συνεταιριστικές Τράπεζες, δραστηριοποιούνται με τη χορήγηση δανείων ή άλλων οικονομικών διευκολύνσεων στα μέλη τους.

4^ο Κεφάλαιο

4.1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η δομή, η οργάνωση και η λειτουργία των συνεταιριστικών οργανώσεων βασίζεται στο Διοικητικό Συμβούλιο, στο Εποπτικό Συμβούλιο, στη Γενική Διεύθυνση και στη λειτουργία των επιμέρους τμημάτων (Κορρές, 1999). Ουσιαστικά, ο συνεταιρισμός αποτελεί μια ειδικής φύσης οικονομική οργάνωση όπου πρέπει να διοικείται από κάποια όργανα που αποσκοπούν στην επιτυχία των σκοπών του συνεταιρισμού. Τα κύρια όργανα που μετέχουν στη διενέργεια των δραστηριοτήτων ενός συνεταιρισμού είναι τα κάτωθι (Κορρές, 1999):

- Γενική Συνέλευση: αποτελεί το ανώτατο όργανο των συνεταιρισμών και παίρνει αποφάσεις για τη γενική πολιτική που θα εφαρμόσει ο συνεταιρισμός, χωρίς όμως να ασχολείται με λεπτομέρειες που είναι ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου. Μάλιστα, στη Γενική Συνέλευση, παίρνουν μέρος όλα τα μέλη και κάθε μέλος έχει μονάχα μία ψήφο. Σε κάθε περίπτωση ο νόμος και το καταστατικό είναι αυτά που ορίζουν θέματα για τα οποία έχει αρμοδιότητα η Γενική Συνέλευση. Ορισμένες αρμοδιότητες της Γ.Σ. είναι:
 - Ψήφιση και τροποποίηση καταστατικού
 - Συγχώνευση του συνεταιρισμού είτε διάλυσή του
 - Έγκριση ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης
 - Έγκριση διάθεσης των πλεονασμάτων διαχείρισης
 - Εκλογή είτε ανάκληση του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου, καθώς επίσης και των εκπροσώπων του συνεταιρισμού σε άλλες οργανώσεις

Μάλιστα, η Γενική Συνέλευση πρέπει να συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο τακτικά μία φορά το χρόνο, είτε όταν παρίσταται ανάγκη και οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται κατά πλειοψηφία ή κατά αυξημένη πλειοψηφία όταν αφορά σημαντικά θέματα.

- Διοικητικό Συμβούλιο: Η Γενική Συνέλευση δεν μπορεί να συνέρχεται και να αποφασίζει για κάθε θέμα που προκύπτει. Ως εκ τούτου, το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από λίγα μέλη που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση και εκ των πραγμάτων είναι πιο ευέλικτο και μπορεί να παίρνει αποφάσεις ταχύτερα κάτι που είναι αναγκαίο στην κατεύθυνση παρακολούθησης των συχνών μεταβολών στην οικονομική ζωή. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι το λιγότερο πέντε για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και τις ενώσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται και ένας εκπρόσωπος των εργαζομένων, ιδιαιτέρως στις μεγάλες οργανώσεις.
- Εποπτικό Συμβούλιο: Αφορά το όργανο που παρακολουθεί και κρίνει τη δραστηριότητα του Διοικητικού Συμβουλίου και ενημερώνει τη Γενική Συνέλευση για τον έλεγχο της δραστηριότητας του συνεταιρισμού και της οικονομικής διαχείρισης. Ο διαχειριστικός έλεγχος του εποπτικού συμβουλίου έχει ως στόχο να διαπιστωθεί το κατά πόσο τηρούνται οι προβλεπόμενοι κανόνες. Πρόκειται για κανόνες που βασίζονται στο συνεταιριστικό νόμο, στο καταστατικό και στον κανονισμό του συνεταιρισμού.

Σε κάθε περίπτωση, ο εσωτερικός κανονισμός περιγράφει την αναλυτική οργάνωση του συνεταιρισμού και τη διάρθρωσή του σε τμήματα. Μάλιστα, σε περιπτώσεις μεγάλων συνεταιρισμών γίνεται σαφές πως ο συνεταιρισμός καθορίζει τις όρους και τις αμοιβές των υπαλλήλων, την προαγωγή, την πρόσληψη, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των υπαλλήλων του συνεταιρισμού.

Στην κατεύθυνση αυτήν, η οργάνωση του συνεταιρισμού προβλέπει την υποδιαίρεση σε τμήματα, με τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη όλες οι ανάγκες τις συνεταιριστικής οργάνωσης. Ουσιαστικά, ο αριθμός των τμημάτων θα πρέπει να είναι ανάλογος με το μέγεθος της συνεταιριστικής οργάνωσης και με τον κύκλο εργασιών της. Στο πλαίσιο αυτό σε κάθε τμήμα καθορίζεται με ακρίβεια το όριο δικαιοδοσίας και το περιεχόμενο κάθε τμήματος, καθώς και οι αρμοδιότητες των υπαλλήλων. Γενικότερα κατά τη διάρθρωση των συνεταιρισμών παρατηρούνται τα κάτωθι τμήματα (Κορρές, 1999):

- Γενική Διεύθυνση: την ασκεί ο Γενικός Διευθυντής είτε ο Διευθύνων Σύμβουλος. Ο Διευθυντής είναι υποχρεωμένος να ενημερώνει συχνά και με ακρίβεια το Συμβούλιο για την πορεία των εργασιών και την εξέλιξη των προγραμμάτων
- Οικονομική Υπηρεσία – Λογιστήριο: είναι υπεύθυνα για την λογιστική διαχείριση. Ελέγχουν τους λογαριασμούς των συνεταιίρων, των πελατών και γίνεται η παρακολούθηση των λογιστικών συναλλαγών, η κοστολόγηση, η τήρηση στατιστικών στοιχείων και η μηχανογράφηση των συναλλαγών
- Τεχνικό Τμήμα: Αναλαμβάνει τη συντήρηση των εγκαταστάσεων, τον εκσυγχρονισμό τους με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Τμήμα Προμηθειών: είναι υπεύθυνο για την προμήθεια των πρώτων υλών και των βοηθητικών υλών καθώς επίσης και του εξοπλισμού. Μάλιστα, το τμήμα προμηθειών πρέπει να ενημερώνεται για την κατάσταση στην αγορά αλλά και τους προμηθευτές.
- Τμήμα παραγωγής: Όταν ο συνεταιρισμός ασχολείται με διάφορες μεταποιητικές εργασίες είναι αναγκαία η ύπαρξη τμήματος παραγωγής. Το τμήμα της παραγωγής ασχολείται με τα θέματα της τυποποίησης, της συσκευασίας, του προγραμματισμού, του ελέγχου και της ποιότητας της παραγωγής.
- Τμήμα μάρκετινγκ: ασχολείται με την έρευνα της αγοράς, το σχεδιασμό των νέων προϊόντων, τη διαφήμιση, τις δημόσιες σχέσεις και την προβολή των δράσεων της συνεταιριστικής οργάνωσης
- Τμήμα Προσωπικού: αποτελεί το τμήμα που εφαρμόζει την πολιτική οργάνωσης και είναι υπεύθυνο για την επίλυση των προβλημάτων των

εργαζομένων. Ασχολείται με την επιλογή του προσωπικού, τις αμοιβές αυτού, την υπογραφή συλλογικών συμβάσεων κ.α.

- Γραμματεία: είναι υπεύθυνη για τη διεκπεραίωση της αλληλογραφίας, την κοινοποίηση των αποφάσεων της διεύθυνσης και της διοίκησης, την τήρηση πρακτικών συνεδρίου κ.α.
- Νομικός Σύμβουλος: είναι υπεύθυνος για την παροχή νομικών συμβουλών σε θέματα συναλλαγών, εισπράξεων, φορολογικών θεμάτων και καταστατικού.

4.2. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Όπως έχει γίνει ήδη κατανοητό, η προς τα έξω εικόνα των συνεταιρισμών δε διαφέρει από εκείνη που έχουν άλλες μορφές επιχειρήσεων (Παπαγεωργίου, 2004). Ως εκ τούτου γίνεται σαφές ότι ο συνεταιρισμός οφείλει να έχει ανταγωνιστική διάρθρωση ώστε να μπορέσει να εξασφαλίσει την επιβίωσή του και εκ των πραγμάτων απαιτούνται μηχανισμοί ανάλογοι με εκείνους των επιχειρήσεων. Η διαφορά είναι ότι οι ιδιοκτήτες του συνεταιρισμού είναι τα ίδια πρόσωπα που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού γεγονός που σημαίνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των πελατών είναι οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες του συνεταιρισμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα τρία επίπεδα διοίκησης των συνεταιρισμών είναι η γενική συνέλευση των μελών, το διοικητικό συμβούλιο και ο γενικός διευθυντής.

Γίνεται σαφές πως όσο πιο συγκεκριμένες και καθορισμένες είναι οι αρμοδιότητες καθενός από τα όργανα του συνεταιρισμού, τόσο περισσότερο καθίσταται δυνατή η σωστή και αποτελεσματική λειτουργία των συνεταιρισμών. Στο πλαίσιο αυτό απαιτούνται ισότιμες σχέσεις μεταξύ των μελών αλλά και προκαθορισμένες αρμοδιότητες. Δύο είναι τα κύρια συστήματα διοίκησης – διαχείρισης των συνεταιρισμών που διακρίνονται στο δυαδικό και το μονιστικό. Μάλιστα, η διάκριση αυτή γίνεται βάσει των αρμοδιοτήτων που υπάρχουν στα επιμέρους όργανα.

- Δυαδικό Σύστημα

Στο δυαδικό σύστημα υπάρχει:

- Μία γενική συνέλευση των μελών
- Ένα διευθυντικό όργανο και
- Ένα εποπτικό όργανο

Ουσιαστικά, το διευθυντικό όργανο αποτελείται από ένα ή περισσότερα άτομα, τα οποία επιλέγονται και ανακαλούνται είτε από το εποπτικό όργανο είτε από τη γενική συνέλευση. Μάλιστα, το όργανο αυτό είναι αρμόδιο για τη διοίκηση και την εκπροσώπηση της συνεταιριστικής οργάνωσης έναντι τρίτων. Εάν στο όργανο αυτό μετέχουν περισσότερα άτομα, ένα από τα άτομα αυτά εκλέγεται από αυτά πρόεδρος, ο οποίος είναι υπεύθυνος για να συγκαλεί σε συνεδρίαση το διευθυντικό όργανο και να διευθύνει τις εργασίες του (Παπαγεωργίου, 2004).

Το εποπτικό όργανο έχει ως αρμοδιότητα τον έλεγχο της διοίκησης που ασκεί το διευθυντικό όργανο και στην ουσία εκπροσωπεί τη συνεταιριστική οργάνωση έναντι του διευθυντικού οργάνου. Ουσιαστικά, τα μέλη του ορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση. Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας μπορεί να προβλέπεται η συμμετοχή και των μελών που δεν είναι χρήστες των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, μέχρι του ενός τετάρτου του συνολικού αριθμού των μελών του εποπτικού οργάνου. Σε κάθε περίπτωση, το εποπτικό όργανο εκλέγει τον πρόεδρο, ο οποίος συγκαλεί το όργανο και διευθύνει τις συνεδριάσεις του. Πάντως, το καταστατικό οφείλει να ορίζει τις κατηγορίες πράξεων για τις οποίες απαιτείται έγκριση του εποπτικού οργάνου ή της γενικής συνέλευσης προς το διευθυντικό στέλεχος.

- Μονιστικό Σύστημα: Στο μονιστικό σύστημα προβλέπεται η ύπαρξη διοικητικού οργάνου (διοικητικού συμβουλίου), το οποίο είναι αρμόδιο για τη διοίκηση και την εκπροσώπηση της συνεταιριστικής οργάνωσης έναντι τρίτων. Μάλιστα, για την τρέχουσα διαχείριση μπορεί να προβλέπεται ως υπεύθυνος ένας διευθυντής. Είναι σαφές πως στο διοικητικό όργανο η επιλογή των μελών γίνεται από τη γενική συνέλευση, ενώ μεταξύ των μελών του το διοικητικό όργανο εκλέγει και διευθύνει τις εργασίες του. Σε κάθε περίπτωση το καταστατικό οφείλει να ορίζει τις κατηγορίες πράξεων για τις οποίες

απαιτείται ρητή απόφαση του διοικητικού οργάνου ή έγκριση της γενικής συνέλευσης.

4.3. ΣΧΕΣΗ ΜΕΛΩΝ – ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Η πορεία του συνεταιρισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ συνεταιρισμού και μελών. Μάλιστα, η διάθεση και συμπεριφορά των μελών έναντι του συνεταιρισμού εξαρτάται κυρίως από τους εξής παράγοντες (Παπαγεωργίου, 2004):

- Συνεταιριστική αγωγή: αποτελεί την πεποίθηση των μελών αναφορικά με το μακροχρόνιο όφελος που μπορούν να έχουν από τη συμμετοχή τους στο συνεταιρισμό. Μάλιστα, η συγκεκριμένη πεποίθηση ως προς την αποτελεσματικότητα της συνεταιριστικής δράσης αποτελεί ένα βασικό συστατικό για το συνεργατισμό. Ιδιαίτερος, κατά την έναρξη των δραστηριοτήτων του συνεταιρισμού απαιτείται η ισχυρή πεποίθηση με προσανατολισμό την επιτυχία που θα επιτευχθεί μέσω της κοινής προσπάθειας των μελών. Η πεποίθηση αυτή είναι απότοκος της ανάγκης που υπάρχει για τη δημιουργία και την ανάπτυξη του συνεταιρισμού αλλά σε κάθε περίπτωση η πίστη αυτή δε σημαίνει άκριτη αποδοχή των ενεργειών της διοίκησης του συνεταιρισμού, απλώς υποδηλώνει καλή πίστη στην πορεία του συνεταιρισμού.
- Βαθμός εξάρτησης οικονομικών συμφερόντων των μελών από την οργάνωση: Είναι σαφές πως όσο περισσότερους τομείς των αναγκών των μελών εξυπηρετεί η συνεταιριστική οργάνωση και όσο περισσότερο τα οικονομικά της αποτελέσματα επηρεάζουν τις οικονομίες των μελών, τόσο μεγαλύτερο είναι το ενδιαφέρον των μελών για τον συνεταιρισμό
- Βαθμός Επιθετικότητας των ανταγωνιστών: Η αντίθεση των ανταγωνισμών του συνεταιρισμού στις επιδιώξεις του είναι θεμιτός και στηρίζεται στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών. Ο συνεταιρισμός ουσιαστικά υποβοηθείται διότι είναι υποχρεωμένος να επιδείξει την ίδια ή και

περισσότερη αποτελεσματικότητα. Μάλιστα, στις περιπτώσεις έντονης αντίθεσης των ανταγωνιστών, τότε μπορεί η συμπεριφορά των μελών να γίνει απροσδιόριστη. Αυτό συμβαίνει διότι λόγω των συνεταιριστικών αρχών γίνονται αντιληπτές οι προθέσεις των ανταγωνιστών και αυξάνεται η ένταση, ενώ αν δε γίνουν ορατές οι επιδιώξεις των ανταγωνιστών τότε αποδυναμώνεται ο δεσμός των μελών με τον συνεταιρισμό και ουσιαστικά υποβοηθείται η επικράτηση των ανταγωνιστών.

Από την πλευρά του νομικού προσώπου του συνεταιρισμού, υπάρχουν συμπεριφορές που δύναται να προσδιοριστούν ως «διαθέσεις» του συνεταιρισμού έναντι των μελών του. Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν δύο ακραίες περιπτώσεις και συγκεκριμένα η μεγιστοποίηση των μακροχρόνιων ωφελειών των μελών που αποτελεί περίπτωση μεγιστοποίησης των ωφελειών της ίδιας της συνεταιριστικής οργάνωσης και της μεγιστοποίησης των βραχυχρόνιων ωφελειών των μελών. Οι δύο αυτές περιπτώσεις αναλύονται παρακάτω (Παπαγεωργίου, 2004):

- Μειστοποίηση των ωφελειών της συνεταιριστικής οργάνωσης: Πρόκειται για συμπεριφορά του συνεταιρισμού που εκδηλώνεται μέσω της τιμολογιακής πολιτικής καθώς επίσης και μέσω άλλων ενεργειών. Στην περίπτωση της τιμολογιακής πολιτικής επιδιώκεται η μεγαλύτερη από το κόστος επιβάρυνση των μελών της με σκοπό να δημιουργούνται πλεονάσματα διαχείρισης. Η δημιουργία των πλεονασμάτων διαχείρισης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εξάπλωση του συνεταιρισμού. Ακόμη, στόχος είναι η μείωση του ανά μονάδα κόστους των προσφερόμενων υπηρεσιών και ως εκ τούτου στη βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων, γεγονός που σε πολλές των περιπτώσεων στρέφει το συνεταιρισμό στην ικανοποίηση των μεγάλων πελατών που αφήνουν αυξημένα κέρδη (μάλιστα στην κατεύθυνση αυτή δημιουργούνται και ιδιαίτερες σχέσεις με πελάτες που είναι μη μέλη του συνεταιρισμού). Πάντως, στην περίπτωση που δε διανέμονται πλεονάσματα στα μέλη, τα μέλη δε διαπιστώνουν απτά οφέλη από τη συμμετοχή τους στο συνεταιρισμό και στην περίπτωση αυτή ελλοχεύει ο κίνδυνος της αποχώρησης των μελών.

- Μεγιστοποίηση των ωφελειών των μελών της συνεταιριστικής οργάνωσης: Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συνεταιρισμός ακολουθεί μια τελείως διαφορετική πολιτική. Καθώς στις σχέσεις με τα μέλη ακολουθεί πολιτική τιμολόγησης των υπηρεσιών στο κόστος με αποτέλεσμα τα οφέλη να μεταφέρονται εξολοκλήρου και αυτόματα στα μέλη τους. Αν για πρακτικούς λόγους δεν εφαρμόζεται αυτό, τότε στο τέλος της χρήσης αποδίδει πλεονάσματα στα μέλη τους σύμφωνα με τις συνεταιριστικές αρχές. Μάλιστα, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επιδιώκονται ιδιαίτερες σχέσεις με τα μη μέλη της οργάνωσης, τακτική που συντελεί στην επιβεβαίωση των μελών για τα οφέλη που απολαμβάνουν από τη συμμετοχή τους στο συνεταιρισμό.

4.4. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η συνεταιριστική εκπαίδευση για του συνεταιρισμούς αποτελεί μία κύρια δραστηριότητα που παράλληλα εμπεριέχεται στις βασικές αρχές του συνεταιρισμού. Ακόμη, σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία γίνεται σαφές πως οι συνεταιριστικές δραστηριότητες για να έχουν γερά θεμέλια, πρέπει να αναπτύσσουν τη συνεταιριστική εκπαίδευση, καθώς η συνεταιριστική εκπαίδευση είναι αυτή που δίνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και συμβάλλει στην κατανόηση του συνεταιριστικού θεσμού (Παπαγεωργίου, 2004).

Στην Ελλάδα, δεν είναι τελείως κατανοητή η συμβολή της συνεταιριστικής εκπαίδευσης από την πλευρά του κράτους. Συγκεκριμένα, ο θεσμός των σχολικών συνεταιρισμών είχε εντυπωσιακά ηθικά και υλικά επιτεύγματα, όμως δεν ενθαρρύνθηκε περαιτέρω και όποια δείγματα υπάρχουν οφείλονται στην ενεργώ συμμετοχή και το ζήλο που καταδεικνύουν οι δάσκαλοι για τη διατήρησή τους, ειδικότερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μαθήματα συνεργατισμού διδάσκονται μόνον στα Τεχνικά Λύκεια και συγκεκριμένα στα μαθήματα που σχετίζονται με τις γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, ενώ γίνεται σαφές πως ο συνεταιριστικός τρόπος δράσης μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε οικονομική δραστηριότητα και όχι μόνον στη γεωργική, όπως διδάσκεται στα τεχνικά λύκεια.

Στα Τ.Ε.Ι. στον τομέα της Διοίκησης και της Οικονομίας έχουν αναπτυχθεί Τμήματα Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων, στα οποία εκ των πραγμάτων διδάσκονται συνεταιριστικά μαθήματα.

Στα Α.Ε.Ι. διδάσκεται η Συνεταιριστική Οικονομία στο τμήμα Γεωπονίας του ΑΠΘ., στο τμήμα Γεωργικής Οικονομίας, στο τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και στα Τμήματα Οργάνωσης και Διοίκησης Γεωργικών εκμεταλλεύσεων και Αγροτικής Ανάπτυξης. Ακόμη, ανάλογο μάθημα διδάσκεται στο Τμήμα Οικιακής Οικονομίας, ενώ το συνεταιριστικό δίκαιο διδάσκεται ως τμήμα του εμπορικού δικαίου.

Πάντως, από την πλευρά των συνεταιρισμών εκπαίδευση προσφέρεται στη Συνεταιριστική Σχολή Θεσσαλονίκης της ΠΑΣΕΓΕΣ. Μάλιστα, η συγκεκριμένη σχολή προσφέρει συνεταιριστική εκπαίδευση στους νεοπροσλαμβανόμενους συνεταιριστικούς υπαλλήλους επιπέδου αποφοίτων Λυκείου. Ακόμη, διοργανώνει ειδικά σεμινάρια για στελέχη διαφόρων επιπέδων, είτε αιρετά είτε υπηρεσιακά. Πάντως, μια απόδειξη της ανεπαρκούς κατανόησης της σημασίας της συνεταιριστικής εκπαίδευσης αποτελεί η μικρή και μετ' εμποδίων αποστολή υπαλληλικών στελεχών στα εκπαιδευτικά προγράμματα που διενεργούνται. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονισθεί πως η συνεταιριστική επιμόρφωση ακόμη δεν έχει εισχωρήσει ουσιαστικά στο επίπεδο των αιρετών διοικήσεων συνεταιριστικών οργανώσεων (Παπαγεωργίου, 2004).

4.5. ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Ο σύγχρονος συνεταιριστικός θεσμός κατορθώνει να διατηρείται ουσιαστικά αναλλοίωτος επί 160 χρόνια, καθώς παρουσιάζει μια αξιοπρόσεκτη προσαρμογή στις συνθήκες που παρουσιάζονται στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Μάλιστα, οι στόχοι που έχουν τεθεί και η προσήλωση στην αλληλεγγύη και τη συνεργασία προς όφελος των συνεργαζομένων αποτελούν μοναδικό γνώμονα στην εξέλιξη των συνεταιρισμών.

Σε κάθε περίπτωση, αν και οι συνεταιριστικές αρχές είναι αναλλοίωτες, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως οι κοινωνίες στις οποίες εκδηλώνεται το συνεταιριστικό φαινόμενο εξελίσσονται και η εξέλιξή τους συνοδεύεται από

διαφοροποιήσεις σε θέματα που επιδρούν στους συνεταιρισμούς (Παπαγεωργίου, 2004).

Κύρια εξέλιξη που έχει επηρεάσει τους συνεταιρισμούς είναι ο περιορισμός του ρόλου της γεωργίας και η διεύρυνση του ρόλου των υπηρεσιών που μεσολαβούν μεταξύ παραγωγού και τελικού καταναλωτή. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως στα μεγάλα αστικά κέντρα των οικονομικά προηγμένων χωρών, από κάθε ευρώ που πληρώνει ο καταναλωτής μόλις τα 20 λεπτά ή και λιγότερο καταλήγουν στον παραγωγό του αγροτικού προϊόντος, ενώ το μεγαλύτερο μερίδιο κατανέμεται στα ενδιάμεσα στάδια που μεσολαβούν μεταξύ της παραγωγής και της διάθεσης στον τελικό αγοραστή. Ως εκ τούτου γίνεται σαφές ότι η επιρροή των παραγωγών εξασθενίζει με την πάροδο του χρόνου.

Μία ακόμη μεταβολή είναι η ανάγκη για μεγέθυνση των συνεταιρισμό και για αύξηση της διαπραγματευτικής τους δύναμης με αποτέλεσμα να τίθεται ο στόχος της επίτευξης οικονομικών κλίμακας, όπως δηλαδή απαιτείται από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες είναι ουσιαστικά οι ανταγωνιστές τους στην αγορά. Πρόκειται για μεγέθυνση που χαλαρώνει με τα αισθήματα της αλληλεγγύης που είναι αισθήματα δυνατά σε μικρές κοινωνίες αλλά εκλείπουν σε σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ανταγωνιστών.

Στο πλαίσιο αυτό, οι εξελίξεις και οι μεταβολές που περιγράφηκαν αποτελούν ουσιαστικά την αφετηρία για νέους πειραματισμούς και νέες εφαρμογές στον τομέα των συνεταιρισμών. Στην κατεύθυνση αυτήν, δημιουργούνται οι αποκαλούμενοι «Συνεταιρισμοί νέας Γενιάς» όπως πλέον αποκαλούνται οι συνεταιρισμοί που ξεκίνησαν ήδη να αναπτύσσονται στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Πρόκειται για συνεταιρισμούς στους οποίους ορισμένοι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων επιδίωξαν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στην μεταποίηση και ως εκ τούτου είχαν ως σκοπό να επωφεληθούν από την προστιθέμενη αξία που όπως είπαμε αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ της τιμής των παραγωγών και της τελικής τιμής. Σε κάθε όμως περίπτωση, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως στους συνεταιρισμούς αυτούς τέθηκαν κάποιοι πρόσθετοι κανόνες ώστε να μην επιτρέπουν την απομάκρυνση των συνεταιρισμών από τις βασικές αρχές, αξίες και του λειτουργικούς κανόνες που διέπουν το συνεταιριστικό θεσμό.

Πλέον, οι συνεταιρισμοί «Νέας Γενιάς» αποτελούν έναν πρότυπο συνεταιρισμών που όμως οικοδομήθηκε σταδιακά. Παρακάτω παρατίθενται τα γενικά κοινά χαρακτηριστικά της νέας προοπτικής των συνεταιρισμών (Παπαγεωργίου, 2004):

- Οι παραγωγοί ενός προϊόντος συσπειρώνονται με σκοπό να προχωρήσουν στη μεταποίηση του προϊόντος που παράγουν, με σκοπό να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία και συνεπώς να αυξήσουν το εισόδημα που προέρχεται από αυτή τη διαδικασία. Σε κάθε περίπτωση ο αριθμός των ατόμων που συμμετέχουν πρέπει να βρίσκεται σε αντιστοιχία με τη δυναμικότητα της μεταποιητικής μονάδας την οποία σκοπεύουν να εγκαταστήσουν. Μάλιστα, ο συνεταιρισμός που ιδρύεται δεν είναι υποχρεωμένος να δεχτεί πρόσθετα μέλη, εκτός εάν τα υφιστάμενα μέλη αποφασίσουν την επέκταση των εγκαταστάσεων για πρόσθετες ποσότητες των υφιστάμενων μελών.
- Το κεφάλαιο του συνεταιρισμού νέας γενιάς προέρχεται από τα μέλη, σε αναλογία με τις ποσότητες που κάθε μέλος δηλώνει ότι θα μεταποιήσει στη συνεταιριστική μονάδα. Δηλαδή, το κεφάλαιο διαιρείται σε μερίδες. Κάθε μερίδα αντιστοιχεί με δικαίωμα και ταυτόχρονα σε υποχρέωση του μέλους να παραδώσει ορισμένη ποσότητα προϊόντος στο συνεταιρισμό. Ως δικαίωμα διασφαλίζει το μέλος, το οποίο προσδοκά πρόσθετα οφέλη, για τα οποία μετέχει στο συνεταιρισμό και καταβάλλει αντίστοιχα ποσά. Ακόμη, ως υποχρέωση διασφαλίζει το συνεταιρισμό ότι το μέλος δε θα παραδώσει μικρότερη ποσότητα, εξαιτίας της οποίας ο εξοπλισμός του συνεταιρισμού δε θα αξιοποιηθεί πλήρως ή ο συνεταιρισμός θα βρεθεί εκτεθειμένος προς τους πελάτες του. Στην κατεύθυνση αυτήν, σε περίπτωση που το μέλος για οποιονδήποτε λόγο, δεν μπορεί να προσκομίσει την ποσότητα για την οποία έχει δεσμευτεί, ο συνεταιρισμός έχει το δικαίωμα να προμηθευτεί από την αγορά την ποσότητα αυτή, καταλογίζοντας στο μέλος οποιοδήποτε αυξημένο κόστος. Δηλαδή, το μέλος έχει κάθε συμφέρον να αποκτήσει τόσες μερίδες, όσες σε κανονικές συνθήκες αντιστοιχούν στην παραγωγή του.
- Η τιμή που επιτυγχάνει ο συνεταιρισμός για τα προϊόντα εκκαθαρίζεται, λαμβάνοντας υπόψη τις επιβαρύνσεις της μεταποίησης και αποδίδεται στα μέλη, με εξαίρεση μικρό μέρος που παρακρατείται για τη δημιουργία

αποθεματικού. Δηλαδή, εγκαταλείπεται η τρίτη επιλογή που προβλέπεται από τις συνεταιριστικές αρχές, η οποία αναφέρεται στη χρησιμοποίηση του πλεονάσματος για άλλους σκοπούς για τους οποίους συμφωνούν τα μέλη. Στο πλαίσιο αυτό, η απόδοση του συνόλου του πλεονάσματος στα μέλη ισχυροποιεί τους δεσμούς των μελών με το συνεταιρισμό τους. Πάντως, για πρόσθετες επενδύσεις επέκτασης ο συνεταιρισμός δεν καταφεύγει στον τραπεζικό δανεισμό, αλλά εκδίδει νέες μερίδες.

- Οι μερίδες των συνεταιρισμών νέας γενιάς είναι διαπραγματεύσιμες και μεταβιβάσιμες είτε προς άλλα μέλη είτε προς τρίτους, ύστερα από έγκριση του διοικητικού συμβουλίου. Μάλιστα, προνομιούχες μερίδες είναι δυνατό να εκδίδονται από το συνεταιρισμό και να είναι διαθέσιμες σε μέλη και μη μέλη. Πάντως, οι προνομιούχες μετοχές δε συνδέονται με δικαιώματα ψήφου.
- Οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς εφαρμόζουν τον κανόνα της δημοκρατικής διοίκησης. Υπό αυτήν την έννοια κάθε μέλος έχει μία ψήφο αλλά υπάρχει η δυνατότητα απόκτησης περισσότερων της μιας ψήφων, μέχρι έναν περιορισμένο αριθμό για να δημιουργείται σχετική αντιστοιχία με τον όγκο των συναλλαγών.

Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται σαφές πως οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς έχουν χαρακτηριστικά επιχειρηματικού προσανατολισμού. Στο πλαίσιο αυτό οι σχέσεις του μέλους με το συνεταιρισμό είναι αυστηρά καθορισμένες και κάθε απόκλιση από τις προκαθορισμένες σχέσεις έχει ως αποτέλεσμα την επιβολή συνεπειών. Ακόμη, στην κατεύθυνση αυτήν, η αλληλεγγύη, η αλληλοβοήθεια, η υπευθυνότητα η κατανόηση και τα λοιπά χαρακτηριστικά των συνεταιρισμών περιορίζονται στους κανόνες που ισχύουν. Δηλαδή (Παπαγεωργίου, 2004):

- Προσκόμιση του προϊόντος: Ο συνεταιρισμός νέας γενιάς δε ζητά από τα μέλη να κατανοήσουν το συμφέρον τους και να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα που έχει η συλλογική ενέργεια. Μάλιστα δεν αφήνει στη δική τους προαίρεση να προσκομίσουν ή όχι το προϊόν και σε οποιαδήποτε ποσότητα επιθυμούν. Υπό την έννοια αυτήν, δεσμεύει τα μέλη να προσκομίσουν την ποσότητα για την οποία συμφώνησαν, διαφορετικά τα

υποχρεώνει να καταβάλουν στο συνεταιρισμό τις δαπάνες στις οποίες θα υποβληθεί ο συνεταιρισμός ώστε να προμηθευτεί τις ποσότητες που χρειάζεται με βάση τις τιμές που ισχύουν στην πραγματική αγορά. Κατά συνέπεια, ο συνεταιρισμός γνωρίζει εκ των προτέρων την ποσότητα που θα παράγει και συνεπώς μπορεί να συνάψει εκ των προτέρων συμβάσεις παράδοσης κατά τις επιθυμίες του αγοραστή. Μάλιστα, δεδομένου ότι οι μεγάλοι αγοραστές απαιτούν εκ των προτέρων να έχουν διασφαλισμένο τον εφοδιασμό τους με προϊόντα σε συγκεκριμένη ποσότητα και ποιότητα, κρίνεται πως ο συνεταιρισμός νέας γενιάς ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτών.

- **Μερίδες ανάλογα με την ποσότητα:** Πρόκειται για πρακτική των συνεταιρισμών, αναφορικά με τη συμμετοχή των μελών στο κεφάλαιο και αφορά την καταβολή από τα μέλη της συνεταιριστικής μερίδας, συνήθως μικρού ύψους, ώστε και τα αδύναμα οικονομικά μέλη να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές απαιτήσεις. Σε κάθε περίπτωση, τα πρόσθετα ποσά που είναι αναγκαία στο συνεταιρισμό για επενδύσεις και για τη λειτουργία του τα δανείζεται από τραπεζικά ιδρύματα ή από τα μέλη του καταβάλλοντας τον αντίστοιχο τόκο. Ουσιαστικά, πρόκειται για ευνοϊκό χειρισμό για τα μέλη του συνεταιρισμού και κυρίως ευνοεί τα μέλη που χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού καθώς απολαμβάνουν υπηρεσίες χωρίς να απαιτείται η δέσμευση μεγάλου ύψους κεφαλαίου. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι στους συνεταιρισμούς νέας γενιάς το κεφάλαιο για τις επενδύσεις καλύπτεται εξ' ολοκλήρου από τα μέλη του συνεταιρισμού και κατανέμεται ανάλογα με την ποσότητα την οποία δικαιούται το κάθε μέλος να παραδώσει για μεταποίηση και διάθεση. Συνεπώς, κάθε μέλος συμμετέχει στο επενδυτικό κεφάλαιο ανάλογα με το ποσοστό χρήσης της επένδυσης και κατά συνέπεια το πρόσθετο όφελος που απολαμβάνει προέρχεται από το χαμηλότερο μέσο κόστος επεξεργασίας και την επίτευξη υψηλότερων τιμών διάθεσης κ.λπ..
- **Διαπραγματεύσιμες και προνομιούχες μερίδες:** Δεδομένου ότι δεν υπάρχει πάγιος και συγκεκριμένος τρόπος χειρισμού του θέματος των μεριδίων από τους συνεταιρισμούς, ειδικότερα σε ό, τι αφορά το ποσό που καταβάλει το

κάθε μέλος κατά την εγγραφή και το ποσό που λαμβάνει κατά την αποχώρηση. Οι τρεις πιο συνηθισμένοι τρόποι είναι οι κάτωθι:

- Επιστροφή στο μέλος της ονομαστικής αξίας της μετοχής
- Διαχρονική μεταβολή της ονομαστικής αξίας της μερίδας με καθορισμένο κριτήριο, οπότε κατά την αποχώρησή του το μέλος απολαμβάνει την αναπροσαρμοσμένη αξία της μερίδας
- Επιστροφή στο μέλος της πραγματικής αξίας της μερίδας, όπως προκύπτει από την πιο πρόσφατη αποτίμηση της πραγματικής αξίας της συνεταιριστικής επιχείρησης.

Σε κάθε περίπτωση τονίζεται πως οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς υιοθετούν διαπραγματεύσιμες μερίδες οι οποίες υπόκεινται σε μία διαρκή αποτίμηση της αξίας τους. Ενώ, οι προνομιούχες μερίδες χωρίς ψήφο, που χρησιμοποιούνται από τους συνεταίρους νέας γενιάς, έχουν χρησιμοποιηθεί από τους συνεταιρισμούς γενικότερα στο παρελθόν, με περισσότερη ή λιγότερη επιτυχία, ανάλογα με την πορεία των συνεταιρισμών που τις προσφέρουν και τα προνόμια που τις συνοδεύουν.

- **Μερίδες και ψήφοι:** Στους συνεταιρισμούς νέας γενιάς εφαρμόζεται ο κανόνας της μια ψήφου κατά μέλος με τη δυνατότητα απόκλισης, δηλαδή χορήγησης περιορισμένου αριθμού ψήφων, πέραν της μιας, στους μεγάλους χρήστες των εγκαταστάσεων ή των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, από τους οποίους κατά κανόνα απαιτείται και αυξημένος αριθμός μερίδων.

Στην Ελλάδα, οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς ξεκίνησαν από παραγωγούς γεωργικών προϊόντων και ουσιαστικά δίνουν τη διέξοδο σε μία προσπάθεια ανόρθωσης της δημόσιας εικόνας των αγροτικών συνεταιρισμών, τουλάχιστον αναφορικά με τα θέματα που εξαρτώνται από τους ίδιους τους συνεταιρισμούς (Παπαγεωργίου, 2004). Οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς δύναται να επιτύχουν στην Ελλάδα για τους κάτωθι λόγους:

- Η συμμετοχή κάθε μέλους στο επενδυόμενο κεφάλαιο, ανάλογα με τις ποσότητες τις οποίες δεσμεύεται να παραδώσει, θα καταστήσει τα μέλη περισσότερο υπεύθυνα
- Η αυστηρή σύμβαση παράδοσης ποσοτήτων για τις οποίες το μέλος έχει δεσμευτεί θα το καταστήσει καλύτερο παραγωγό, διότι διαφορετικά οι επιπτώσεις θα είναι σοβαρές
- Η απόδοση σχεδόν του συνόλου του πλεονάσματος στα μέλη αποτελεί ισχυρό κίνητρο, διότι καθιστά με άμεσο τρόπο εμφανή τα αποτελέσματα του συνεταιρισμού
- Οι διαπραγματεύσιμες μερίδες αποτελούν ένα ακόμη κίνητρο να μεριμνούν τα μέλη για την υποβοήθηση της επιτυχίας του συνεταιρισμού, διότι η επιτυχία του συνεταιρισμού συνεπάγεται ανατίμηση των μερίδων και συνεπώς πρόσθετο όφελος για το μέλος

4.6. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και ειδικότερα στην αγροτική οικονομική ανάπτυξη και συνεπώς και στην περιφερειακή ανάπτυξη, χάρη στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό έργο που προσφέρουν με τις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες που πραγματοποιούν (Καμενίδης, 1998).

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τονισθεί πως παρότι ο συνεταιρισμός δε στηρίζεται στο κεφάλαιο για την ανάπτυξή του, μια ελάχιστη εισφορά των μελών για τη δημιουργία του αρχικού κεφαλαίου είναι απαραίτητη, ιδίως σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπου ο δανεισμός είναι επαχθής. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός του συνεταιρισμού είναι να συνενώσει τις ατομικές προσπάθειες των μικρών οικονομικών μονάδων και να τους προσδώσει αποτελεσματικότητα, που δε διαθέτουν κάθε μια χωριστά. Μάλιστα, όταν οι οικονομικές μονάδες έχουν αξιόλογο μέγεθος, τότε είναι λιγότερο αισθητή η ανάγκη για συνεργασία.

Υπό άλλη πάντως έννοια σκοπός των συνεταιρισμών είναι να πετυχαίνουν αποτελεσματικότητα στις δραστηριότητες που έχουν ανάγκη τα μέλη και στην οποία δεν μπορούν μόνο τους να ανταποκριθούν. Πάντως, οι συνεταιρισμοί δεν είναι ευκαιριακές ή κερδοσκοπικές οργανώσεις, ενώ όταν η οικονομική συγκυρία προκαλεί σοβαρές διακυμάνσεις και οι οικονομικές δραστηριότητες περικλείουν σοβαρές αβεβαιότητες και απαιτούν ριζοκίνδυνες αποφάσεις, η συνεταιριστική δραστηριότητα βλάπτεται, γεγονός που υποδηλώνει ότι αφενός απαιτείται δυνατότητα για πρόβλεψη των επικείμενων οικονομικών εξελίξεων και αφετέρου απαιτείται πολιτική σταθερότητα διότι είναι παράγοντας που ευνοεί τη συνεταιριστική ανάπτυξη (Παπαγεωργίου, 2004).

Πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως το μέγεθος στις συνεταιριστικές οργανώσεις ενέχει αυξημένο βαθμό σπουδαιότητας καθώς το οικονομικό μέγεθος, δηλαδή το μέγεθος των οικονομικών δραστηριοτήτων, αποτελεί ένα δείκτη του βαθμού ανταγωνιστικότητας ενός συνεταιρισμού. Το μικρό μέγεθος συμβαδίζει με αδυναμίες και ως εκ τούτου αναζητούνται τρόποι και μέσα που θα οδηγήσουν στη μεγέθυνση των συνεταιριστικών οργανώσεων, ώστε να επιτευχθεί η βελτίωση και η ισχυροποίηση της θέσης τους.

Η μεγέθυνση αυτή δύναται να επιτευχθεί μέσω της αύξησης των μελών τους με παράλληλη επέκταση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, η εγγραφή νέων μελών, η επέκταση των δραστηριοτήτων ή και οι συγχωνεύσεις συνεταιρισμών δύναται να συμβάλουν θετικά σε αυτήν την προσπάθεια. Γενικά, η συνεχής μεγέθυνση αποτελεί σταθερό στόχο των συνεταιρισμών όμως πρέπει να διευκρινιστεί πως όταν το μεγάλο οικονομικό μέγεθος επιτυγχάνεται με μικρό αριθμό φυσικών προσώπων, τότε γίνεται αντιληπτό ότι το οφέλη του συνεταιρισμού τα απολαμβάνουν ολίγοι και ως εκ τούτου δεν εξυπηρετείται η συνεταιριστική φιλοσοφία (Παπαγεωργίου, 2004).

Ουσιαστικά, ως οικονομική ανάπτυξη θεωρείται η διαδικασία κατά την οποία μια οικονομία επεκτείνει την παραγωγική δραστηριότητά της για να αξιοποιήσει ορθολογικά τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους. Συνεπώς, μέσω της οικονομικής ανάπτυξης επιτυγχάνεται:

- Αύξηση στο εθνικό εισόδημα: ως εκ τούτου και αύξηση στο κατά κεφαλήν εισόδημα καθώς και δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των πολιτών
- Αύξηση στην απασχόληση, τόσο των ανέργων όσο και των υποαπασχολούμενων εργατικών χεριών της χώρας
- Ανύψωση του κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των κατοίκων: υπό την έννοια ότι βελτιώνεται η ευημερία των πολιτών μιας χώρας

Στην περίπτωση των γεωργικών συνεταιρισμών γίνεται εμφανές πως παρατηρείται:

- Αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και δικαιότερη κατανομή αυτού
- Αύξηση απασχόλησης ανέργων και υποαπασχολούμενων αγροτών
- Ανύψωση κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των αγροτών με τελικό σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου

Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται ευθέως αντιληπτό πως οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν δραστικά στην αγροτική και οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας διότι συμβάλλουν στην αύξηση ή βελτίωση όλων των συστατικών στοιχείων της. Δηλαδή, συμβάλλουν (Καμενίδης, 1998):

- Στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και στη δικαιότερη κατανομή
- Στην αύξηση της απασχόλησης
- Στην ανύψωση κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου

Ως εκ τούτου οι συνεταιριστικές οργανώσεις συμβάλλουν στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών για τους κάτωθι λόγους:

- Δημιουργούν προστιθέμενη αξία στα αγροτικά προϊόντα με την μεταποίηση όπου πραγματοποιούν
- Αυξάνουν την ποσότητα πώλησης των αγροτικών προϊόντων με την αποδοτική οργάνωση της εμπορίας τους
- Αυξάνουν την τιμή πώλησης των αγροτικών προϊόντων λόγω της ισχυρής διαπραγματευτικής δύναμης του συνεταιρισμού
- Μειώνουν το κόστος παραγωγής αγροτικών προϊόντων, καθώς επιτυγχάνουν φθηνότερη προμήθεια γεωργικών εφοδίων και με την από κοινού χρήση των γεωργικών μηχανημάτων

Είναι σαφές πως εάν ο συνεταιρισμός μπορέσει να επιβληθεί σε έναν κλάδο, τότε οι ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις θα αναγκαστούν να προσαρμοστούν τόσο από την άποψη ποιότητας των προσφερόμενων αγαθών, όσο και από την άποψη των τιμών. Ως εκ τούτου, η επίδραση του συνεταιρισμού εξυγιαίνει τις συνθήκες αγοράς και η επίδραση αυτή έχει εξέχουσα σημασία στις εξαγωγές και την περιφερειακή ανάπτυξη. Ακόμη, είναι σαφές πως με τη βοήθεια του συνεταιρισμού αξιοποιούνται παραγωγικοί πόροι της περιοχής συμβάλλοντας έτσι στη σημαντική περιφερειακή αναβάθμιση και στην τοπική ανάπτυξη (Παπαγεωργίου, 2004).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνεταιρισμός ουσιαστικά είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διά μέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. Στο πλαίσιο αυτό, η ίδρυση και η δημιουργία συνεταιρισμών εδράζεται σε ορισμένες αρχές και προϋποθέσεις που διέπουν τον τρόπο λειτουργία τους καθώς και τη φιλοσοφία υπό την οποία αναπτύσσονται. Συγκεκριμένα, η αλληλεγγύη, η καταβολή κοινής προσπάθειας, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ο αλληλοσεβασμός δεν αποτελούν απλά αρχές που διέπουν τους συνεταιρισμούς αλλά θεμελιώδη στοιχεία μιας ανεπτυγμένης και ευνομούμενης πολιτείας.

Ως εκ τούτου, στις κύριες συνεταιριστικές αρχές συγκαταλέγονται η αυτοβοήθεια, η αυτεπύνη, η αξία της Δημοκρατίας, η ισότητα, η ισοτιμία, η αλληλεγγύη, η εντιμότητα, η διαφάνεια, η κοινωνική υπευθυνότητα και η φροντίδα για τους άλλους. Άλλωστε, οι βασικές αρχές που διέπουν τη συνεταιριστική οργάνωση αποτελούνται από την εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή, τη δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών, την οικονομική συμμετοχή των μελών, την αυτονομία και ανεξαρτησία, την εκπαίδευση – πρακτική – εξάσκηση – πληροφόρηση, τη συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών καθώς επίσης και το ενδιαφέρον για τη κοινότητα.

Σε κάθε περίπτωση οι συνεταιρισμοί είναι συνδεδεμένοι με τις πραγματικές συνθήκες του περιβάλλοντος και καλούνται υπό αυτό το πρίσμα να μεγιστοποιήσουν τα δυνατά οφέλη σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο. Πάντως, δεδομένου ότι είναι πλέον ανεξέλεγκτη η εξάπλωση των επιχειρήσεων, πρέπει να τονισθεί με ιδιαίτερη έμφαση πως ορισμένες από τις μεγάλες επιχειρήσεις σε εθνικό, σε ευρωπαϊκό επίπεδο ή και σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν τη δύναμη να επιβάλλουν τους όρους τους σε παραγωγούς και καταναλωτές και ακόμη να επηρεάσουν τις πολιτικές αποφάσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, η συσπείρωση των θιγόμενων αποτελεί μια δυνατή λύση στην κατεύθυνση δημιουργίας μιας αντίρροπης δύναμης που με συγκεκριμένη νομική μορφή έχει τη δυνατότητα να λάβει δράση, όπως μεταξύ άλλων πράττει ο

συνεταιρισμός. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή των συνεταιρισμών δεν αποτελεί μια τυπική διαδικασία αλλά εν αντιθέσει αποτελεί μια ουσιαστική διαδικασία καθώς τα μέλη τους συνειδητοποιούν ότι οι ενέργειές τους και οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν έχει θετικά αποτελέσματα και συμβάλλει καθοριστικά στη δημιουργία ωφέλειας για όλα τα μέλη.

Στην Ελλάδα, η παρουσία συνεταιρισμών έχει περάσει από διάφορα στάδια, ενώ οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν τους συνεταιρισμούς είναι νομικά κατοχυρωμένες και προήλθαν από την εκ των πραγμάτων απαίτηση για την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών, ενώ ακολούθησε και η ανάπτυξη και άλλων μορφών συνεταιρισμού. Στο πλαίσιο αυτό και οι συνεταιριστικές οργανώσεις στη χώρα μας συμβαδίζουν πλέον με τις νέες επιταγές των «Συνεταιρισμών Νέας Γενιάς» βάσει των οποίων οι συνεταιρισμοί ακολουθούν μια πιο ανταγωνιστική δομή, με αυστηρά ρυθμιζόμενες σχέσεις με τα μέλη τους και σε κάθε περίπτωση αποσκοπούν στην αποτελεσματική και προσοδοφόρα λειτουργία του θεσμού επ' αγαθό των μελών του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Torgerson, C. (2001). A Critical Look at New – Generation Cooperatives. Rural Cooperatives Magazine

Αβελίδης, Π.Σ. (1986). Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα. Αθήνα: Παπαζήση

Δασκάλου, Χ. (1992). Αστικοί και γεωργικοί συνεταιρισμοί. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική

Δασκάλου, Χ. (1992). Το μανάτζμεντ των συνεταιρισμών και άλλα γεωργοσυνεταιριστικά κείμενα. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική

Καμενίδης, Χ. (2001). Συνεταιρισμοί, β' βελτιωμένη έκδοση. Θεσσαλονίκη: ΑΦΟΙ Κυριακίδη

Καμενίδης, Χ. (2008). Συνεταιρισμοί. Θεσσαλονίκη: ΑΦΟΙ Κυριακίδη

Κιντής, Σ. (2004). Συνεταιριστικές Τράπεζες. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα

Κιντής, Σ. (1992). Κώδικας Συνεταιρισμών. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα

Κλήμης, Α. (1988). Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Εκδόσεις ΣΕΚΑΠ

Κορρές, Γ. (1999). Συνεργατισμός και Οικονομική Ανάπτυξη. Αθήνα: Έλλην

Λάμπρος, Κ. (1986). Συνεταιρισμός και ανάπτυξη. Αθήνα

Λάμπρος, Κ. (1999). Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη. Αθήνα: Τυπωθήτω

Παπαγαρυφάλλου, Π. (1973). Οι γεωργικοί Συνεταιρισμοί εν Ελλάδι. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση

Σιφνιώτης, Κ. (1990). Συνεταιριστική Οικονομία. Αθήνα: Κριτική

Σπαθής, Π. (1995). Αγροτική Πίστη και Συνεταιρισμοί. Αθήνα: ΙΣΕΜ

Τραγάκης, Γ. (1996), Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα